

PASSA

TYGODNIK SĄSIADÓW

URSYNÓW • MOKOTÓW • WILANÓW • LESZNOWOLA • PIASECZNO • KONSTANCIN - JEZIORNA

29 września 2022 czasopismo bezpłatne Nr 39 (1130)

www.passa.waw.pl

**PRACOWNI
KUCHAREK SZEŚĆ**

Zamów on-line na
www.kucharekszesc.pl

Zamów telefonicznie
(22) 855 00 55

Bieg Passy już 15 października!

Czyt. str. 5

**Mieszkańcy ze spółdzielni
Koński Jar - Nutki wykluczyli
zabudowę parkingu pod Kopą Cwila**

Czyt. str. 4

Parking pod Kopą ocalał

Pieniądze dla Lesznowoli

Czyt. str. 6

Nocne Tornado zmiotło rywali

Czyt. str. 10

Plan Warszawy na kryzys

Czyt. str. 8

Nasz orli lot...

uk technicznych, mający uprawnień pilota samolotowego i szybowcowego oraz pilota doświadczalnego Maciej Lasek, który od 2003 roku zaczął piastować funkcję wiceprzewodniczącego Komisji Badania Wypadków Lotniczych Lotnictwa Państwowego, by w okresie 2012-2016 być już jej przewodniczącym.

Konfrontację Macierewicza z Laskiem można by porównać do pojedynku pięściarskiego zwiędłej baletnicy z zawodowym bokserem wagi ciężkiej. Dopóki baletnica posługuje się jedynie pustostawami i czarownie wdzięczy do publiczności, można na to machnąć ręką. Gdy jednak obie strony przechodzą do konkretnych argumentów, z baletnicy po prostu nie ma co zbierać. Pierwotny raport w sprawie katastrofy smoleńskiej, przeprowadzony przez fachową komisję, wykazał ponad wszelką wątpliwość, iż już na wstępie przyczyniły się do niej nasze władze cywilne i wojskowe oraz funkcjonariusze Biura Ochrony Rządu, którzy nie powinni byli pozwolić, by maszyna z 96 ważnymi osobami na pokładzie miała nawet tylko w planach lądowanie na w zasadzie już nieczynnym i okrutnie zaniedbanym lotnisku Siewiernyj pod Smoleńskiem. A przede wszystkim nie mieli prawa decydować się na to urządzający poprzez Smoleńsk wycieczkę na cmentarz w Katyniu pracownicy kancelarii prezydenta Lecha Kaczyńskiego, który co najmniej dwa razy oficjalnie poinformował rząd, że to on jest organizatorem wyprawy i w żadnym wypadku nie można mu jej utrudniać. No i mu nie utrudniano.

Finalnie wszakże wyszło na jaw, iż prowadzący samolot młody pilot wojskowy – zo-

RYS. PETRO/AUGUST

stał najwyraźniej poddany straszliwej presji, mając za plecami nie tylko prezydenta jako naczelnego wodza sił zbrojnych RP, lecz również dowódcę wojsk lotniczych. Nagranie z czarnych skrzynek wykazało, że w tej sytuacji podejmował nieodpowiedzialne decyzje, łamiąc kardynalne zasady bezpieczeństwa podczas lotu w gęstej mgłę. Na dodatek zaś naprowadzający go na tor lądowania rosyjscy kontrolerzy przyczynili się do jego mylnych ocen. W rezultacie tupolew przekreślił się po złamaniu jednego skrzydła na plecy i wylądował stylem grzbietowym, co pociągnęło za sobą natychmiastową śmierć wszystkich 96 osób obecnych na pokładzie, z prezydentem Lechem Kaczyńskim i jego wspaniałą małżonką Marią włącznie. Słyszalny w nagraniu końcowym okrzyk pilota „kurwa mać!” (jeśli dobrze pa-

miętam) był najlepszym potwierdzeniem bezsilności prowadzącego ryzykownie samolot młodzieńca. Cała Polska mogła owego nagrania od początku do końca posłuchać, ale – o ile mi wiadomo – „badający” na nowo przyczyny katastrofy Antoni Macierewicz schował „taśmę” gdzieś głęboko, nie biorąc jej w ogóle pod uwagę i za wszelką cenę dowodząc, że maszyna – jeszcze przed uderzeniem o ziemię – wybuchła w powietrzu (na skutek podłożonej bomby?). Ta teza miała prowadzić do wniosku, iż nie presja kierownictwa wyprawy, zaniedbania urzędników i ewidentne błędy pilota były przyczyną katastrofy, tylko ruski zamach na życie polskiego prezydenta.

No cóż, ja akurat, będąc laikiem w dziedzinie lotnictwa i związanych z nim katastrof, nie zamierzam nawet po-

lemizować z tezami tzw. podkomisji Macierewicza, której kilku członków opuściło jej szeregi, wyraźnie mówiąc, że szef dopuszcza się manipulacji, pod którymi oni się nie podpiszą. Oponentem nie był zatem jedynie sam Lasek.

Macierewicz miał swoje niemałe zasługi jako jeden z opozycjonistów peerelowskiej władzy, był też w czasach „Polski Ludowej” czołowym w kraju skoczkiem do wody. Jednakże jego polityczna działalność w ostatnich kilkunastu latach prowadziła do sytuacji, w których wypadło przypomnieć stare ruskie porzekadło: „i straszno, i smieszno”. Ponoć 30 milionów złotych pochłonęły już „badania” kierowanej przezeń podkomisji, która im dłużej działa, tym mniej jasne są jej wnioski. Niby jest ona z miesiąca na miesiąc „coraz bliżej prawdy”. Jak jednak wykaza-

no w reportażu TVN – zamówiona przez podkomisję u Amerykanów specjalistyczna ekspertyza potwierdziła pierwotną wersję przyczyn katastrofy, ustaloną w drodze fachowego śledztwa, jakie było dziełem komisji pod kierownictwem Jerzego Millera.

No cóż, Order Orła Białego, przyznawany kiedyś niemal automatycznie krajowym i zagranicznym prominentom politycznym (np. w 1930 cesarzowi Etiopii Hajlemu Selasjemu) ulega dziś dalszej dewaluacji, choć na szczęście w całej swej historii (od 1705 roku) dawano go jednostkom naprawdę zasłużonym. W XVIII wieku byli wśród nich Michał Ogirski (kompozytor niezapomnianego poloneza „Pożegnanie Ojczyzny”) i Ignacy Krasicki, biskup władający wspaniałym satyrycznym piórem. W 1815 – otrzymał Orła wielki patriota książe Adam Czartoryski. W 1921 – ojcowie niepodległej na nowo Rzeczypospolitej Józef Piłsudski i Ignacy Paderewski.

Obecny prezydent Andrzej Duda nadrobił dwa rażące braki, przyznając order pośmiertnie noblistce Marii Skłodowskiej-Curie i zdobywczyni pierwszego złota olimpijskiego dla Polski – lekkoatletce Halinie Konopackiej, nieco wcześniej obdarzając Orłem Białym inną lekkoatletkę, siedmiokrotną medalistkę olimpijską Irenę Szewińską, którą w 1974 uznano za najlepszą sportsmenkę świata. Takich niekontrowersyjnych wyborów życzyłbym prezydentowi dużo więcej. Żeby zamiast podstępnych wybuchów w samolotach, nie następowały wybuchy śmiechu...

MACIEJ PETRUCZENKO
PASSMITA
naczelnym@passa.waw.pl

DZIELNICA
URSYNÓW
MST. WARSZAWA

2 PAŹDZIERNIKA

NIEDZIELA

PARKING PRZY URZĘDZIE
DZIELNICY URSYNÓW

(PODZAS URSYNOWSKIEJ
WYPRZEDAŻY GARAŻOWEJ)

GODZ. 12.00-14.00

OSTATNIE JESIENNE

**SPOTKANIE
Z BURMISTRZEM**

Robertem Kempą

**Przyjdź i dowiedz się
co planuje dzielnica!**

**Zapytaj burmistrza
o nurtujące Cię sprawy!**

**Zgłoś swoje opinie
i uwagi dotyczące
rozwoju Twojej
dzielnicy!**

**SMB „IMIELIN” z siedzibą w Warszawie,
ul. Malinowskiego 5
ogłasza przetarg nieograniczony na:**

**1. Wykonanie wymiany instalacji gazowej w budynkach
przy ul. Dereniowej 7 i Warchałowskiego 11**

**2. Przebudowę ciągu pieszo – jezdnego pomiędzy budynkami
Dereniowa 13 - Hirszfelda 16 - Hirszfelda 18**

Specyfikację Istotnych Warunków Zamówienia można nabyć w siedzibie Spółdzielni, (pokój 10) za odpłatnością 50 zł.

Termin składania ofert i wpłaty wadium upływa:

Poz. 1 – do 13.10.2022 r. do godz. 9.30

Poz. 2 – do 13.10.2022 r. do godz. 10.30

Miejsce składania ofert: w siedzibie Spółdzielni, pokój nr 25.

Otwarcie ofert nastąpi: w siedzibie Spółdzielni pok. 22

Poz. 1 w dniu 13.10.2022 r. o godz. 10.00

Poz. 2 w dniu 13.10.2022 r. o godz. 11.00

Wymagane wadium:

Poz. 1 – 8 000 zł za budynek,

Poz. 2 – 40 000 zł,

Wadium należy wpłacić na konto

PKO BP nr 60 1020 1169 0000 8102 0011 2151.

Informacje w sprawach przetargu udzielane są telefonicznie

Poz. 1 – tel. 22 641 59 91 w. 120

Poz. 2 – tel. 22 641 59 91 w. 122

Spółdzielnia zastrzega sobie prawo unieważnienia lub zawieszenia przetargu na okres do trzech miesięcy bez podania przyczyny.

SZKOŁA GŁÓWNA GOSPODARSTWA WIEJSKIEGO OBIEKTY SPORTOWE SGGW zapraszają na:

NAUKĘ PŁYWANIA W GRUPACH OD PODSTAW LUB DOSKONALENIE PŁYWANIA

- ◆ od 6 roku życia – bez ograniczeń wiekowych
- ◆ grupy max. 6-7 osobowe
- ◆ różne poziomy zaawansowania
- ◆ zajęcia w tygodniu w godzinach popołudniowo-wieczornych, w soboty w godzinach przedpołudniowych
- ◆ doświadczeni instruktorzy

AQUA AEROBIK ORAZ AQUA SENIOR

- ◆ aerobik w wodzie
- ◆ ćwiczenia usprawniające, relaksujące i odprężające o najniższym poziomie obciążenia stawów i kręgosłupa
- ◆ nie wymagają umiejętności pływania

Szczegółowe informacje dotyczące oferowanych usług dostępne są na: www.obiektysportowe.sggw.pl

Nie będzie nowych bloków przy Kopie Cwila

Walne Zgromadzenie Spółdzielni Mieszkaniowej "Koński Jar - Nutki" zagłosowało przeciwko planom zabudowy parkingu przy ulicy Nutki na Ursynowie. Temat jednak zapewne powróci.

Parking przy ul. Nutki to łąko kęsek dla każdego warszawskiego inwestora. Do Kopy Cwila jest dosłownie "rzut beretem" - działka sąsiadująca ze sobą. Na szczyt wzgórza z klatki schodowej ewentualnego bloku można by wbiec w mniej niż pięć minut! Na razie jednak inwestycja na działce będącej w zarządzaniu przez Spółdzielnię Mieszkaniową "Koński Jar - Nutki" nie wystartuje.

Czerwone światło dla zmian w statucie

Czternastu spółdzielców chciało zmian w statucie. Pozwoliłyby

one spółdzielni na zabudowę parkingu przy ul. Nutki. Pomysł miał wspomóc budżet spółdzielni, która sama miała być inwestorem. Zdecydowana większość głosów padła jednak na „nie”. A właściwie na tak – walne zgromadzenie przegłosowało bowiem skreślenie punktu z obrad. Za skreśleniem planów opowiedziało się 165 osób, przeciw było 19. Zwolennikiem inwestowania przez spółdzielnię jest jej prezes, Grzegorz Adamczyk. Swoje poparcie tłumaczył rosnącymi kosztami spółdzielni oraz możliwością odtworzenia parkingu w innym miejscu.

Część spółdzielców podczas spotkania uznała również, że obecna rada została wybrana w niejasnych okolicznościach i chce doprowadzić do jej zmiany. By tego dokonać, domaga się zwołania nadzwyczajnego walnego

zebrania. Wniosek musi dotrzeć na biurko z podpisami co najmniej 10 procent spółdzielców. W przypadku Spółdzielni Mieszkaniowej "Koński Jar - Nutki" będzie potrzebna niewiele poniżej 100 podpisów, więc osiągnięcie tej liczby nie wydaje się być ciężkim zadaniem. W tle konfliktu wewnątrz spółdzielni jest właśnie obawa części mieszkańców przed zabudową tuż przy Kopie Cwila.

Parking przy ul. Nutki to prawdziwy "skarż Ursynowa". Już wiosną przyszłego roku betonowe zagłębienie pod Kopą Cwila, zwane wielorybem – może napęczyć się wodą. Planowane są szerokie prace rekultywujące okolice wzgórza. Polany wokół zostaną uzupełnione różnorodną roślinnością, dającą cień i tworzącą wnętrza ogrodowe. Wokół niecki zaprojektowano

nasadzenia drzew i krzewów iglastych i liściastych, pnący oraz traw ozdobnych i bylin. Odnowiony teren będzie jeszcze bardziej atrakcyjny. Nowe mieszkania blisko tego miejsca mogą spokojnie przekroczyć 20 tysięcy złotych za metr kwadratowy. Działka przy ulicy Nutki wręcz wchodzi w otoczenie Kopy Cwila – przy odpowiednim zagospodarowaniu zieleni wokół ewentualnej inwestycji mieszkańcy mieliby wrażenie, że żyją w parku. Na razie jednak otoczenie Kopy Cwila się nie zmieni, chociaż atrakcyjna działka z pewnością kusi wielu.

Król Ursynowa

Teren zielony wraz z Kopą Cwila powstał 40 lat temu podczas budowy osiedla w rejonie Koński Jar/Nutki. Park im. Romana Kozłowskiego wciąż służy mieszkańcom i cieszy oko zielenią. Obecnie zieleniec wokół Kopy wyposażony jest w plac zabaw, siłownię zewnętrzną, urządzenia do ćwiczeń Street Workout, ściankę wspinaczkową, stoliki do ping-ponga, stoliki do gier planszowych, ścieżkę rowerową czy stojaki rowerowe.

W latach 80-tych poprowadzono chodnik na szczyt i zbudowano prosty wyciąg narciarski, który jednak szybko został zdemontowany i rozkradziony, tym bardziej, że bezśnieżne lata czyniły jego ponowne uruchomienie bezsensownym lub wymagałyby to użycia igielitu.

Piotr Celej

Walka o lepszą komunikację na Ursynowie

Pod koniec września na wniosek Pawła Lenarczyka, radnego Dzielnicy Ursynów, odbyło się spotkanie z władzami Zarządu Transportu Miejskiego. Dzielnicę poza radnym Lenarczykiem reprezentowali: Tomasz Sieradz - Przewodniczący Komisji Mobilności, Transportu i Inwestycji oraz Robert Kempa - Burmistrz Ursynowa. Powodem spotkania się z dyrekcją Zarządu Transportu Miejskiego była chęć przekazania uwag dotyczących funkcjonowania komunikacji miejskiej na Ursynowie oraz obrona linii 195.

- Dziękuję władzom ZTM za możliwość szczerzej rozmowy i otwartość na nasze argumenty, szczególnie w czasach kiedy musimy oglądać z każdej strony każdą złotówkę. Dziękuję również wszystkim mieszkańcom zaangażowanym w obronę linii 195 - presja ma sens. Dziś już chyba nikogo nie musimy przekonywać, że komunikacja publiczna to ważny oręż w walce o czyste powietrze w Warszawie – mówi radny Paweł Lenarczyk.

Bezpośrednim powodem zorganizowania spotkania była informacja, że od października linia 195 będzie zawieszona. ZTM jako powód podaje brak kierowców, wzrost kosztów energii, brak zajezdni, czy remont Placu Trzech Krzyży, na którym kończył swój bieg ten autobus. Przedstawiciele Dzielnicy Ursynów przekazali władzom ZTM analizy przygotowane wraz z mieszkańcami, które pokazywały, że linia 195 jest potrzebna i nie musi być zawieszona.

Podczas spotkania przekazano również uwagi i spostrzeżenia mieszkańców dotyczące innych linii i problemów komunikacyjnych, takich jak:

- linia 165 jest coraz bardziej zatłoczona, a wzdłuż ulicy Kłobuckiej powstają nowe osiedla - obecna oferta autobusów jest niewystarczająca,
- linia 401 po wakacjach nie wróciła na Ursynów - pasażerowie oczekują jej powrotu,
- linie 179, 331 i 503 wciąż mają wakacyjne rozkłady, a powinny kursować częściej,
- dojazd do ursynowskich przychodni na ul. Romera i na ul. Na Uboczu powinien być wzmocniony,
- zawieszenie linii 192 w lipcu i sierpniu oraz jej powrót w ograniczonym zakresie utrudni podróżę seniorom,
- zawieszenie ważnych kursów (skróconych/dodatkowych) linii 504 (Natolin Północny - Służewiec - WKD Raków) również pogorszyło ofertę transportu publicznego.

Bazarek dla mieszkańców, nie dla urzędników

Archaiczna, nieplastyczna i niefunkcjonalna koncepcja, którą przyjęł Ursynów.

Niestety, urzędnikom bardzo często wydaje się, że wiedzą lepiej czego potrzeba mieszkańcom w ich codziennym życiu niż oni sami. Przypomnijmy: kilkadziesiąt lat temu powstała hala Bonifacego 4 niedaleko Doliny Służewieckiej. Urzędnicy mokotowscy wymyślili sobie, że będzie tam kwitł handel. Ale handel decyzją klientów i samych kupców nie zakwitł.

Do dzisiaj hala świeci pustkami i nie wiadomo co z nią zrobić. Podobnie się stało z najsłynniejszym warszawskim bazarem, czyli Różyckim. Tam również urzędnicy byli ekspertami, a kupców i klientów wtłoczono w role nieświadomych swoich potrzeb dzieci. Teraz tą samą drogą zaczyna się idea koncepcja targowiska nad tunelem POW.

Pamiętam, jak Roman Tomecki z architektonicznego Biura OCA mówił o obecnym kształcie Bazaru Różyckiego: projekt zawiódł, ponieważ program nie został stworzony przez projektantów modernizowanego bazaru. Otrzymali go od miasta i dopiero w trakcie realizacji nabrali podejrzeń, że nie był on konsultowany społecznie. Twórcy programu modernizacji, którym posługiwali się projektanci, nie wzięli wyraźnie pod uwagę zmian społecznych i technologicznych, które dotyczą bazaru Różyckiego I które sprawiają, że jego tradycyjna formuła funkcjonowania nie pasuje już do dzisiejszych realiów.

Ina tym właściwie można by było sprawę zakończyć, ale okazuje się, że ta sama firma OCA architekci za 160 tys. zł. projektuje bazarek w parku linearnym. Koncepcja jest chyba jeszcze straszniejsza niż ta z Różyckie-

go. Szare daszki poprzeplatane drzewkami, ani dojechać autem dostawczym, ani zgromadzić zapasów towaru dla klientów. To wygląda tak, jakby o warunkach pracy kupca decydował kominiarz. Do tego wszystkiego projekt jest potwornie archaiczny, niegodny nowoczesnego Ursynowa. Przecież kupcy nie będą tu handlować codziennie! To co tam będzie można zrobić w dni wolne od handlu? Imprezy dla dzieci? Potanówkę? Koncert? Ależ skąd – na sztywno zamontowane budy i pawilony nie pozwolą na to!

Patrząc na to przypominałem sobie projekt Targu Błonie. Robiony przez fachowców, którzy pytają kupców i klientów o zdanie, no a poza tym interesujący się aspektem funkcjonalnym przestrzeni miejskiej. Świetna przestrzeń, która w dni niehan-

dlowe może służyć w różnorodny sposób. Bo chce się tam być.

Pozwól Państwo, że zacytuję burmistrza Ursynowa, który 24 listopada na łamach „Gazety Wyborczej” powiedział tak: „Podzielim sporą część krytycznych ocen Bazaru Różyckiego. My nie powtórzymy błędów, które popełniono przy planowaniu tamtej inwestycji.” Burmistrz broni architektów, tłumacząc, że na Różycku zaprojektowali to, co zamówiło miasto. A na Ursynowie co projektują? To co doradzili im mieszkańcy i praktyka handlu?! No przecież to nieprawda!

Cieszę się, że miasto nie skreśli biur architektonicznych po złym projekcie i daje im szansę do skutku. Ale nie zgadzam się na popełnianie tych samych błędów. Naprawdę istnieje tylko jedna firma architektoniczna w Warszawie? Skoro wszyscy zgadzają się, że projekt, który niedawno zrobiła jest zły, to czemu wygrywa konkurs? A potem popełnia te same błędy, bo robi projekt miasta bez konsultacji z kupcami i mieszkańcami.

Bazarek Na Dołku właściwie od swego zarania czeka na walizkach na docelową lokalizację. Myślicie, że my nie chcemy zamienić namiotów na nowoczesną przestrzeń handlową, która integruje całą społeczność? Dotąd nie mogliśmy nawet zainwestować w takową! Tym bardziej przeraża nas, że Ursynów stawia na przetrwanie, a nie nowoczesność. Tak, wiem Panie Burmistrzu, filatelistów to budy uradują, ale mam wątpliwości, czy wiedzą, co im się szykuje. Skoro z kupcami obsługującymi tysiące klientów nikt nie raczył niczego skonsultować.

Piotr Karczewski
Bazarek Na Dołku

Nowoczesna i szalenie funkcjonalna koncepcja stworzona przez praktyków.

Wsparcie Rady Seniorów

Urząd Dzielnicy Ursynów otrzymał dotację z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w wysokości 20 tys. zł w ramach Samorządowego Instrumentu Wsparcia Inicjatyw Rad Seniorów.

Zastępca burmistrza Ursynowa Jakub Berent przekazał symboliczny czek przedstawicielkom Rady Seniorów. Za te pieniądze zostaną zorganizowane wycieczki do Łochowa i Pomiechówka.

Pieniądze zostały przekazane na realizację projektu „Poznajemy Mazowsze – cykl wycieczek dla ursynowskich seniorów”. Środki finansowe, powiększone o kwotę 5 tys. zł wkład własny dzielnicy - posłużą do zorganizowania w październiku tego roku cyklu wycieczek dla ponad 100 ursynowskich seniorów.

Projekt powstał z inspiracji ursynowskiej Rady Seniorów. Czek został przekazany na ręce przewodniczącej rady Ireny Wuttke-Miszczak oraz przedstawicielki zarządu dzielnicy w tej radzie Barbary Mąkosy-Stępkowskiej.

24. URSYNOWSKI BIEG PASSY

15.10.2022, godz. 12:00

Park im. R. Kozłowskiego

w programie:

- biegi dzieci i młodzieży na dystansach od 100 do 1000 m
- bieg dorosłych na dystansie 2500 m
- rywalizacja ursynowskich szkół

zapisy od 5 października
na www.biegpassy.pl

rejestracja i udział w biegu są bezpłatne!

Przenosiny placówki na Solcu do Szpitala Południowego

Przenosiny oddziałów ze Szpitala na Solcu do Szpitala Południowego zostały już zakończone. Obecnie trwa inwentaryzacja budynku przy ul. Solec oraz szacowanie kosztów niezbędnych remontów, aby zgodnie z planami miasta, uruchomić w nim, m. in. oddział długoterminowej opieki dla osób starszych, przewlekle chorych.

Przyszłość Solca znana od lat

– Od kilku już lat, kiedy wiadomo było, że Szpital Południowy nie dostanie nowego kontraktu z NFZ, czyli nie wejdzie do tzw. sieci szpitali, planowaliśmy przeniesienie oddziałów ze szpitala Solec i informowaliśmy o tych zamierzeniach. Takie podejście miało też bezpośredni związek z tym, że budynek szpitala przy ul. Solec w znacznej części wymaga kompleksowego remontu. Dalsze prowadzenie działalności medycznej, z pełnym wykorzystaniem infrastruktury budynkowej będzie możliwe po jego przeprowadzeniu – podkreśla Renata Kaznowska, zastępca prezydenta m.st. Warszawy.

O harmonogramie, zakresie przeprowadzki do Szpitala Południowego i planowanych zamierzeniach, miasto poinformowało również Zarząd Dzielnicy Śródmieście i komisję zdrowia Rady Dzielnicy Śródmieście.

– Cieszy nas zrozumienie i niezwykle rzeczowe podejście naszych partnerów do podjętych działań, tak na poziomie dzielnicy, jak i na poziomie spółki Szpital Solec. Zarządowi Dzielnicy zależało na zachowaniu tych najpilniejszych funkcji medycznych jak poradnie, do których mieszkańcy Powiśla są przyzwyczajeni, natomiast miejsce pobytu szpitalnego było kwestią absolutnie wtórną. Wszyscy rozmówcy mieli świadomość tego, że szpital na Solcu w znacznej mierze wymaga kompleksowego remontu – dodaje wiceprezydent.

Na Solcu powstanie oddział opieki dla seniorów

Jak podkreśla Renata Kaznowska obecnie trwa inwentaryzacja budynku przy ul. Solec oraz szacowanie kosztów niezbędnych remontów, aby zgodnie z planami miasta, w przyszłym roku uruchomić w nim oddział długoterminowej opieki dla osób starszych, przewlekle chorych.

– Obserwujemy, że z roku na rok rośnie zapotrzebowanie na długoterminowe usługi opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych, przewlekle chorych, które nie wymagają hospitalizacji. Dlatego, z myślą o stołecznych seniorach, po zakończeniu inwentaryzacji i niezbędnych remontach, w pierwszym półroczu przyszłego roku w budynku na Solcu planujemy uruchomić miejsca całodobowej opieki medycznej na najwyższym poziomie – zaznacza wiceprezydent.

Oddział będzie filią Stołecznego Centrum Opiekuńczo-Leczniczego (SCOL), które zapewni w trzech lokalizacjach na terenie Warszawy blisko 800 miejsc opieki długoterminowej. Średnia wieku pensjonariuszy w domach opieki długoterminowej SCOL to 76 lat, a czas oczekiwania na miejsce wynosi do 6 miesięcy.

Jak dodaje wiceprezydent Renata Kaznowska, trwają również uzgodnienia dotyczące dodatkowych świadczeń medycznych w budynku przy Solcu - o szczegółach miasto poinformuje niezwłocznie po zakończeniu trwających właśnie rozmów.

Przychodnie i izba przyjęć nadal działają na Solcu

Wychodząc naprzeciw potrzebom mieszkańców Śródmieścia, w tym szczególnie osób starszych, w części budynku na Solcu pozostały gabinety podstawowej opieki zdrowotnej oraz poradnie specjalistyczne.

Natomiast w części szpitala wyremontowanej w latach 2015-2017 (część

po SOR), została otwarta izba przyjęć dzięki czemu zapewniony jest całodobowy dyżur medyczny - w przypadku konieczności leczenia szpitalnego, pacjent zostaje przewieziony karetką do odpowiedniego szpitala. Jak pokazują szacunki od końca sierpnia, czyli od

Jedyny szpital dla południowej Warszawy

Warto zaznaczyć, że w centralnej części miasta znajduje się wiele miejskich szpitali, w tym: Szpital Czerniakowski, Warszawski Szpital dla Dzieci, Centrum

okolicy, do czasu uruchomienia Szpitala Południowego nie było ani jednego publicznego szpitala, wyłączając Narodowy Instytut Onkologii.

W Szpitalu Południowym działają już wszystkie oddziały przeniesione z placówki na Solcu czyli: oddział wewnętrzny z pododdziałem kardiologii, szpitalny oddział ratunkowy i oddział intensywnej opieki medycznej; oddział ginekologiczno-położniczy, oraz oddział neonatologiczny, oddział ortopedii z zespołem doświadczonym w endoprotezoplastyce, oddział chirurgii ogólnej, ze znaną z Solca specjalizacją chirurgii proktologicznej, OIT oraz pracownia endoskopii. Szpital Południowy dostał również w ramach NFZ dodatkowy kontrakt na rezonans magnetyczny.

W placówce na Ursynowie znajdują się 7 nowoczesnych sal operacyjnych, apteka szpitalna, centralna sterylizatornia oraz laboratorium z pracownią serologii i bankiem krwi.

Już ponad 200 dzieci przyszło na świat w Południowym

W nowym oddziale ginekologiczno-położniczym znajdują się 4 przestronne sale porodowe z izbą przyjęć, sale do hospitalizacji oraz pozostające w gotowości pomieszczenia bloku operacyjnego – sala cięć cesarskich oraz sala operacyjna do interwencji w przypadkach nagłych. Oddział położniczy w Szpitalu Południowym jest jedynym miejskim oddziałem dla Ursynowa i Wilanowa. Jak pokazują pierwsze miesiące jego funkcjonowania, cieszy się dużą popularnością – w nieco ponad 2 miesiące od otwarcia oddziału w placówce przyszło na świat już ponad 200 dzieci (dla porównania w 1. półroczu tego roku na Solcu urodziło się 259 dzieci).

Szpital Południowy zawarł również umowę partnerską z Centrum Medycznym „Żelazna” – Szpital i Przychodnia Św. Zofii, aby korzystać z wiedzy i doświadczenia najlepszych specjalistów.

kiedy został zamknięty SOR na Solcu, średnio w ciągu doby do izby zgłasza się pięciu pacjentów.

W ramach miejskiego programu „Aktywny Senior”, mieszkańcy powyżej 60 roku życia mogą również bezpłatnie korzystać z rehabilitacji oraz ćwiczeń ogólnousprawniających.

Od października br. w wyremontowanej części szpitala na Solcu będzie też działać w ramach kontraktu z NFZ, tomograf komputerowy, tak więc mieszkańcy będą mieli dostęp do nowej usługi medycznej w tym miejscu.

Wszystkie działania w zakresie Szpitala Południowego, jak i szpitala na Solcu, odbywają się w pełnym uzgodnieniu z Mazowieckim Oddziałem Wojewódzkim NFZ.

Medyczne „Żelazna”, szpital przy ul. Inflanckiej, Szpital Praski. W Szpitalu Czerniakowskim aktualnie trwa modernizacja i rozbudowa szpitalnego oddziału ratunkowego (inwestycja za ponad 13 mln zł finansowana z budżetu miasta), który zostanie powiększony o jedną kondygnację od strony ul. Stępińskiej oraz dwie kondygnacje z podpiwniczeniem od strony ul. Górskiej (w wyniku rozbudowy łączna powierzchnia użytkowa oddziału ratunkowego zwiększy się o blisko 600 m kw.). W tym roku na terenie Szpitala Czerniakowskiego został również wybudowany nowy pawilon medyczny o łącznej powierzchni 500 m kw..

Co ważne w południowej części Warszawy tj. na Ursynowie, Wilanowie i

Programy pomocowe dla osób 65+

„Złota rączka” i „Mobilny Urzędnik” to dwa programy pomocowe, które lesznowski Samorząd w tym roku uruchomił z myślą o starszych mieszkańcach gminy.

- montaż, regulacja i wymiana spłuczki, deski WC;
- odpowietrzenie kaloryfera;
- udrożnienie odpływów, wymiana, uszczelnienie syfonu;
- montaż, wymiana zamka, klamki w drzwiach;

Mobilny Urzędnik – to kolejna, bezpłatna usługa skierowana do mieszkańców gminy Lesznówola, którzy z powodu niepełnosprawności lub wieku (65+) mają trudności w dotarciu do Urzędu i nie mają możliwości załatwienia sprawy urzędowej drogą elektroniczną. Sprawy załatwiane są wówczas bezpośrednio u osoby korzystającej z programu przez wyznaczonego pracownika Urzędu Gminy, który dojeżdża do domu interesanta w ustalonym wcześniej terminie. Katalog usług, które są świadczone w ramach programu Mobilny Urzędnik jest naprawdę duży. Można m.in.: zameldować się, złożyć wniosek o nadanie numeru porządkowego budynku, o podział nieruchomości, o nadanie numeru PESEL, o odbiór i utylizację pokrycia z azbestu, zgłosić zamiar usunięcia drzewa i krzewów, złożyć deklarację podatkową oraz podanie o umorzenie lub rozłożenie zaległości na raty, uzyskać wypis i wyrys z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a także zawrzeć związek małżeński. Szczegółowy zakres świadczonych usług znajduje się na stronie internetowej Urzędu Gminy Lesznówola - www.lesznowola.pl. Wizyty w ramach Mobilnego Urzędnika realizowane są dwa razy w tygodniu – we wtorki i czwartki. Zapisy i informacje pod numerem telefonu 22 708 92 22.

Zapraszamy do korzystania z oferowanych programów.
Referat Promocji i Komunikacji z Mieszkańcami
Urząd Gminy Lesznówola

Pierwszy z nich - „Złota rączka dla Seniorów 65+ w Gminie Lesznówola” – umożliwia zamówienie fachowca do wykonania drobnej, domowej naprawy. Z pomocy może skorzystać każdy mieszkaniec powyżej 65. roku życia prowadzący jednoosobowe lub dwuosobowe gospodarstwo domowe, bez względu na osiągnięte dochody. Osoba ubiegająca się o pomoc musi zapewnić materiały niezbędne do wykonania prac.

W ramach programu można wykonać następujące naprawy:

- wymiana żarówki,
- montaż gniazdka, kontaktu, lampy;
- montaż karniszy, obrazów, lusterek, uchwyty, półek itp.;
- podłączenie pralki/zmywarki;
- naprawa lub wymiana zawiasów drzwi, drzwiczek, szaf;
- wymiana uszczelek w przeciekających kranach;
- wymiana pokręteł baterii, słuchawek.

Obsługą programu zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lesznówoli, gdzie należy kierować zgłoszenia usług naprawczych (tel. 22 757 92 32, 573 789 412).

GMINA LESZNOWOLA

Kolejne dofinansowanie dla Lesznówoli

„Aktywność siłą Lesznówolskiego Seniora” to tytuł projektu, który otrzymał dofinansowanie z budżetu Województwa Mazowieckiego w wysokości 20 tysięcy złotych. Wkład własny Gminy wynosi 5 000 zł. Uroczyste podpisanie umowy odbyło się w czwartek 22 września w Urzędzie Marszałkowskim w Warszawie.

Marszałka reprezentowała członkini zarządu województwa mazowieckiego Elżbieta Lanc, zaś Gminę Lesznówola sekretarz Jan Wysokiński oraz Beata Kuć – zastępca skarbnika. W spotkaniu brał także udział radny województwa mazowieckiego – Piotr Kandyba.

Mazowsze dla seniorów to nowy program wsparcia samorządu Mazowsza, gdzie każda gmina mogła złożyć jeden wniosek na jeden projekt swojej rady seniorów. W ramach zgłoszonego przez gminę Lesznówola projektu „Aktywność siłą Lesznówolskiego Seniora”, seniorzy z Lesznówoli będą mogli wziąć udział w zajęciach „Joga dla początkujących” i „Zdrowy kręgosłup” organizowanych w czterech miejscowościach na

terenie gminy - w Mysiadle, Podolszynie, Magdalence i Mrokowie, a także wyjeżdżać na basen. Dodatkowo dla członków Lesznówolskiej Rady Seniorów zostanie zorganizowane szkolenie „Jak działać w środowisku by zachęcić seniorów do aktywności”.

23 września w Urzędzie Gminy Lesznówola odbyło się symboliczne przekazanie czeku pani Stanisławie Kondrackiej - Przewodniczącej Lesznówolskiej Rady Seniorów oraz Koordynatorowi ds. polityki senioralnej w Gminie Lesznówola – pani Janinie Szulowskiej.

Z niecierpliwością czekamy na relację z realizacji projektu.

Referat Promocji i Komunikacji z Mieszkańcami
UG Lesznówola

Zadanie pn. Aktywność siłą Lesznówolskiego Seniora współfinansowano ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego

Mazowsze dla seniorów

Bezpłatna
POMOC
dla osób w wieku 65+

ZŁOTA RĄCZKA

BEZPŁATNE USŁUGI W ZAKRESIE DROBNYCH NAPRAW DOMOWYCH DLA OSÓB POWYŻEJ 65 ROKU ŻYCIA Z TERENU GMINY LESZNOWOLA.

Zakres pomocy obejmuje usługi, które nie wymagają natychmiastowej interwencji oraz specjalistycznej wiedzy i uprawnień.

Naprawy wykonywane są wyłącznie w lokalu zamieszkiwanym przez osobę ubiegającą się o pomoc.

Zgłoszenia od poniedziałku do piątku w godz. 10-14 pod nr tel. 22 757 92 32 lub 573 789 412

UWAGA! OSOBA UBIEGAJĄCA SIĘ O POMOC MUSI ZAPEWNIĆ NIEZBĘDNE MATERIAŁY DO WYKONANIA PRAC.

Fundacja Partycypacji Społecznej realizuje projekt dofinansowany z Funduszy Europejskich „Mobilny urzędnik. Poprawa dostępności usług publicznych dla mieszkańców o szczególnych potrzebach”

FUNDACJA
PARTYCYPACJI
SPOŁECZNEJ

Partnerzy
projektu

SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

ROPS

MOBILNY URZĘDNIK

załatw urzędową
sprawę
bez wychodzenia
z domu!

Projekt skierowany jest do osób o szczególnych potrzebach: osób w wieku 65+, opiekunów faktycznych osób zależnych, opiekunów z pieczy zastępczej, osób z niepełnosprawnościami.

ZAPRASZAMY DO KONTAKTU

URZĄD GMINY LESZNOWOLA
ul. Gminna 60, 05-506 Lesznówola
Referat Innowacji, Rozwoju i Funduszy Zewnętrznych
tel. (22) 708 92 22
e-mail: mobilny.urzednik@lesznowola.pl

Dofinansowanie projektu z UE: 1 363 060,01 zł

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Kartka z kalendarza

24 września 1944 roku Niemcy przeprowadzają generalny szturm na Mokotów.

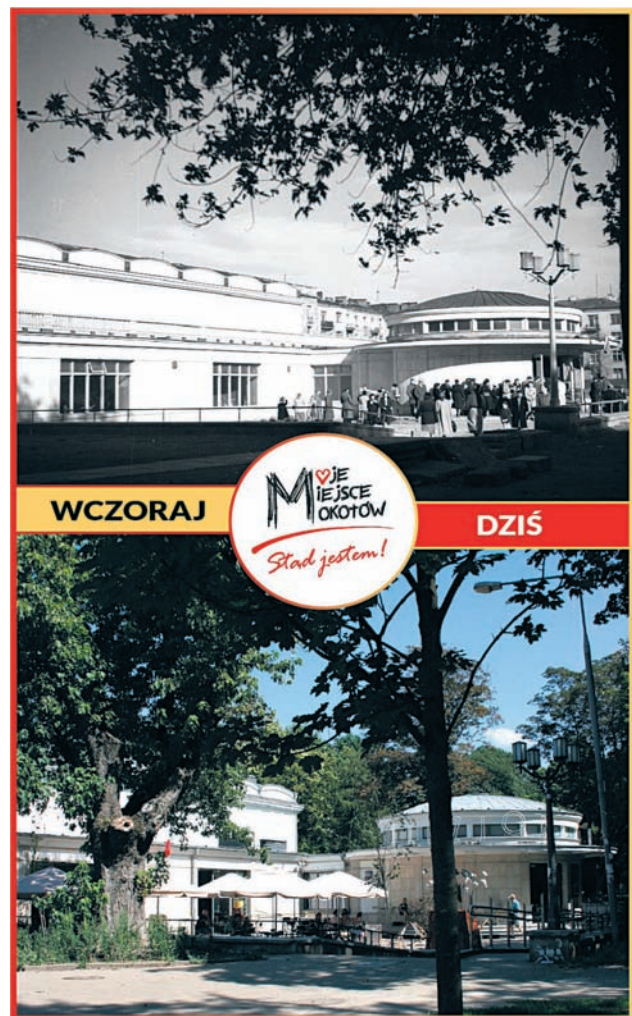
Początkowo powstańcom udaje się obronić rejon Królikarni i szkoły na Woronicza, ale z każdą godziną sytuacja jest coraz bardziej dramatyczna, a wojsko nieprzyjaciela systematycznie zdobywa kolejne ulice. Po dwóch dniach walczący grupują się między Kazimierzowską, Ursynowską, Różaną i Puławską, a ciężko ranni trafiają do piwnicy przy ul. Szustra (dziś Dąbrowskiego). Po 18.00 zaczyna się decydujące starcie, w którym w okolicach Stacji Telefonów ginie sanitariuszka Katarzyna Borowińska. Jej portret można od niedawna oglądać na muralu przy ul. Dąbrowskiego. Dzień później, 27 września, Mokotów kapituluje.

Mokotów wczoraj i dziś

Jak na przestrzeni lat zmieniał się Mokotów? Zachęcamy do śledzenia na naszym profilu na FB cyklu "Mokotów wczoraj i dziś"!

Fot. góra: Kino Stolica na Skwerze Słonimskiego (pomiędzy 1955 – 1965 r.), źródło: audiovis.nac.gov.pl

fot. dół: Kino Stolica na Skwerze Słonimskiego, źródło: Marek Pogorzelski, moko.waw.pl.

Zakończenie obchodów Powstania Warszawskiego

Dzień 27 września jest dla Mokotowa dniem szczególnym. Tego dnia oddajemy hołd bohaterom Powstania Warszawskiego.

Dziś też, jak co roku, z głębi serca dziękujemy obecnym wśród Nas uczestnikom tamtych bohaterskich dni 1944 roku. Nie ma słów, którymi moglibyśmy w pełni wyrazić naszą wdzięczność. Jednak to, co możemy zrobić, to swoją postawą, zachowaniem dawać świadectwo, że pamiętamy i będziemy pamiętać, że to bohaterstwo, które stało się udziałem Powstańców Warszawskich stanowi testament dla nas i następnych pokoleń - powiedział burmistrz Mokotowa.

Uroczystości rozpoczęły się o godzinie 9.00 w kościele pod wezwaniem św. Michała Archanioła gdzie odbyła się msza św. w intencji poległych Powstańców.

Złożono kwiaty w Sanktuarium Bożym pod tablicą Ludwika Bergera – twórcy Pułku Armii Krajowej „Baszta”, w par-

ku Dreszera pod pomnikiem „Mokotów Walczący 1944” oraz pod tablicą poświęconą mieszkańcom Mokotowa, którzy nieśli nieocenioną pomoc Powstańcom Warszawskim.

Pamięć o bohaterskich czynach żołnierzy Pułku Armii Kra-

jowej Baszta i ich ofierze krwi stanowi wielką dumę Dzielnicy Mokotów i jest ona wyrażona w aktywności na rzecz środowiska mokotowskich kombatanów.

Podczas uroczystości zostały wręczone zasłużonym w upamiętnianiu tradycji Pułku Basz-

ta Odznaki Pamiątkowe Pułku Armii Krajowej Baszta - „Baszta wiernym przyjacielom”.

2 października odbędzie się zakończenie obchodów Powstania Warszawskiego: godz. 18.00, Park gen. G. Orlicz-Dreszera, pomnik „Mokotów Walczący 1944”.

Kolejne inwestycje na Mokotowie

Informacje na temat zadania inwestycyjnego „Termomodernizacja sali gimnastycznej w Szkole Podstawowej nr 205 przy ul. Spartańskiej 4”

W ramach etapu I wykonywana jest modernizacja sali gimnastycznej Szkoły Podstawowej nr 205.

Koszt podpisanej umowy: 939.000 zł

Termin zakończenia prac I etapu: 9.12.2022 r.

W ramach zadania wykonane zostaną roboty wewnętrzne termomodernizacyjne, instalacyjne i wykończeniowe sali gimnastycznej i pomieszczeń towarzyszących w zakresie:

- rozbiórki istniejących warstw wykończeniowych podłóg,
- wykonania w sali gimnastycznej nowych warstw ocieplonej podłogi sportowej na gruncie, - uzupełnienia likwidowanych otworów ściennych (okiennych),
- dostawy i montażu nowej zewnętrznej stolarki okiennej,
- dostawy i montażu nowej ślusarki drzwiowej wewnętrznej i zewnętrznej,
- wykonania nowej instalacji elektrycznej i oświetleniowej (nowe oprawy oświetleniowe,

zasilanie urządzeń wentylacyjnych, zmiany lokalizacyjne w zakresie gniazd wtykowych)

- wykonania instalacji centralnego ogrzewania zgodnie z załączoną dokumentacją,
- dostawy i montażu rekueratorów dachowych wraz z konstrukcją,
- wykonania robót wewnętrznych,
- wykonania adaptacji akustycznej sali, wykonanie sufitu podwieszanego w klasie odporności na uderzenia 1A
- dostawy i montażu wyposażenia elementów wykończenia wnętrza oraz elementów wyposażenia sportowego sal.

Prace wykonane są w sali gimnastycznej o powierzchni 183,5

m2, w pokoju nauczycielskim (przynależnym do sali) o powierzchni 37 m2 oraz w zapleczu.

Informacje na temat zadania inwestycyjnego „Budowa boisk wraz z zagospodarowaniem terenu w XLII Liceum Ogólnokształcącym przy ul. Madalińskiego 22”

Koszt podpisanej umowy: 1.840.000 zł

Termin zakończenia prac I etapu: 18.04.2023 r.

W ramach podpisanej umowy dotyczącej wykonania I etapu zadania „Budowa boisk wraz z zagospodarowaniem terenu w XLII Liceum Ogólnokształcącym przy ul. Madalińskiego 22” planuje się wykonać:

- rozbiórki istniejącej nierównej i zniszczonej nawierzchni asfaltowej oraz nawierzchni ze starych płyt chodnikowych,
  - wycinkę drzew kolidujących z zadaniem
  - budowę wielofunkcyjnego boiska do piłki ręcznej z umieszczonymi poprzecznie dwoma boiskami do koszykówki z nawierzchnią poliuretanową
  - budowę boiska do piłki siatkowej
  - budowę bieżni okrężnej, trójtrowej, długości 200 m z wbudowaną bieżnią prostą do biegów na 60 m
  - budowę zeskocznicy do skoku w dal, z rozbiegiem na strefie wyhamowania bieżni prostej
  - montaż wyposażenia sportowego
  - rekultywacja trawników
- W ramach II etapu, który przewidziany jest do realizacji w roku 2023 zaplanowane jest wykonanie:**
- oświetlenia boisk
  - montaż zestawu do ćwiczeń kalistenicznych (street workout)
  - wykonanie boiska do piłki siatkowej o nawierzchni trawiastej
  - nasadzenia zastępcze
  - uporządkowanie pozostałego terenu zewnętrznego.

Dzielnica Mokotów zaprasza na...

Rodzinna Sztafeta Pamięci im. ppłk. Tyralskiego „Sęka”

Zapraszamy wszystkie chętne rodziny do wzięcia udziału w IV edycji Rodzinnej Sztafety Pamięci im. ppłk. Eugeniusza Tyralskiego „Sęka”! Bieg odbędzie się 1 października w Parku Promenada, start o godzinie 16.30. Łączny dystans do pokonania to 1944 m podzielony na 3 odcinki. Dopuszczamy rodziny w różnych konfiguracjach (mama, tata, dziecko, jedno z rodziców i dwoje dzieci, dziadek, babcia i wnuk itp.) Odbędzie się również bieg indywidualny, w którym do pokonania przez zawodników będzie dystans 1944 m.

Informację i zapisy: <https://www.entretiming.pl/sztafeta-pamieci>. Do zobaczenia na trasie!

Wystawa „Prezydent Gabriel Narutowicz i jego czasy w Warszawie i Polsce”

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Miasta Stołecznego Warszawa patronem roku 2022 w Warszawie jest Prezydent Gabriel Narutowicz.

O życiu i dokonaniach tej niezwykłej postaci, dowiedzie się z wystawy, która 20 września zawiązała w mokotowskim Parku Dreszera, przy wyjściu od ulicy I. Krasickiego. Będzie dostępna dla mieszkańców Warszawy do ostatniego dnia grudnia.

Wystawa została dofinansowana w ramach konkursu dotacyjnego ze środków Dzielnicy Mokotów m.st. Warszawy. Zapraszamy do obejrzenia wystawy!

Warszawa oszczędza – plan stolicy na kryzys energetyczny

W przyszłym roku rachunki Warszawy za energię elektryczną wzrosną o co najmniej pół miliarda złotych. Stolica apeluje do rządu o wsparcie dla samorządów, a jednocześnie wdraża i planuje kolejne działania, które pozwolą na ograniczenie kosztów energii.

Co najmniej 500 mln zł – to kwota, o jaką wzrosną koszty energii warszawskich jednostek miejskich. A może być jeszcze wyższa po rozstrzygnięciu wszystkich trwających przetargów.

– Rząd zdecydował o wprowadzeniu programów pomocowych wyłącznie dla niektórych gospodarstw domowych. Trzeba je wspierać, ale pozostawienie bez takiego wsparcia samorządów oznacza wzrost kosztów usług publicznych dla mieszkańców m.in. Warszawy. To też negatywnie odbije się na ich kieszeniach. O wsparcie i konkretne rozwiązania apelowaliśmy już w grudniu ubiegłego roku. Nie otrzymaliśmy nic. Po raz kolejny musimy liczyć sami na siebie – mówi Rafał Trzaskowski, prezydent m. st. Warszawy. – Takim wsparciem nie można nazwać rekompensaty, jaką samorządy otrzymują w zamian za ubytek w dochodach PIT. Warszawa straciła dotychczas prawie 7,5 mld złotych, podczas gdy rekompensata od rządu wyniosła jedynie 1,3 mld. Ponad 6 mld złotych – tyle na polityce rządzących stracili mieszkańcy Warszawy – dodaje prezydent Trzaskowski.

Co miasto zrobiło do tej pory?

Koszty zakupu energii dla stolicy byłyby jeszcze wyższe, gdyby nie wcześniejsze działania miasta. Z powodu docierających sygnałów o możliwych wzrostach cen Warszawska Grupa Zakupo-

wa, która skupia ponad 800 miejskich jednostek, przeprowadziła przetarg na zakup energii jeszcze przed wakacjami. Koszty wzrosły o 280 proc., jednak to wciąż o wiele lepszy wynik niż notują inne polskie miasta, które postępowania przetargowe organizowały w ostatnim czasie.

Aby do pewnego stopnia uniezależnić się energetycznie, miasto od kilku lat instaluje panele fotowoltaiczne na dachach miejskich budynków. W ciągu najbliższych trzech lat instalacje pojawiają się w kolejnych 200 lokalizacjach, co pozwoli na konkretne oszczędności finansowe. Fotowoltaikę zamontowano również w części stołecznych autobusów, co pomaga zmniejszyć zużycie energii do zasilania biletomatów czy klimatyzacji.

Stolica oszczędza nie tylko finanse, ale również energię. Pod koniec 2021 r. rozpoczęto wymianę opraw oświetleniowych na energooszczędne LED-y na latarniach przy drogach krajowych, wojewódzkich i powiatowych, które nie zostały jeszcze

zmodernizowane. W sumie wymienionych zostanie ponad 38 tys. lamp, co pozwoli zaoszczędzić miastu 45 proc. energii zużywanej na cele oświetleniowe. Energooszczędny jest także stołeczny tabor. Nowe warszawskie tramwaje zużywają o 30 proc. mniej energii niż dotychczasowe niskopodłogowe składy, podobne wyniki notują też nowoczesne pociągi metra.

Od 2020 r. trwa rozbudowa Zakładu Unieszkodliwiania Stałych Odpadów Komunalnych na Targówku. Nowa instalacja pozwoli zapewnić nawet 25 proc. energii potrzebnej jednostkom miejskim. A to wciąż tylko część działań podejmowanych przez stolicę na rzecz oszczędności energetycznych.

Nowa polityka energetyczna

To kierunek, w którym Warszawa zmierza konsekwentnie od wielu lat, a teraz dodatkowo przyspiesza. Miasto właśnie przyjęło do realizacji zintegrowany plan długoterminowych

działań na rzecz pokrycia potrzeb energetycznych. Wskazane propozycje pozwolą jeszcze lepiej chronić mieszkańców w czasach kryzysu energetycznego. Zaproponowane tam rozwiązania zakładają:

– ograniczenie wydatków miasta na media od 3 do 6 mld zł w perspektywie 10 lat. Obecnie koszty pozyskania mediów w tej perspektywie szacowane są na 16,5 mld zł. Docelowo energia elektryczna w wybranych obszarach miejskich ma być wytwarzana bezpośrednio w odnawialnych źródłach energii lub na bazie zmagazynowanej energii, wytworzonej wcześniej z energii odnawialnej;

– realizację konkretnych inwestycji, które pozwolą na oszczędności. To m.in. budowa hubów energetyczno-wodnorodnych dla miejskiego transportu; modernizacja około 700 węzłów ciepłowniczych należących do miasta; wdrożenie systemów zarządzania energią w miejskich budynkach; termomodernizacja obiektów czy montaż kolejnych

paneli fotowoltaicznych na dachach miejskich budynków oświatowych;

– wsparcie dla wodoru w polityce transportowej miasta. Do 2030 r. nawet do 25 proc. floty warszawskiego MZA miałyby stanowić autobusy wodorowe. Do tego czasu ma powstać również cała towarzysząca infrastruktura;

– utworzenie Zarządu Energetyki Miejskiej – jednostki budżetowej m. st. Warszawy, odpowiedzialnej m.in. za zarządzanie energią w miejskich jednostkach oraz realizację inwestycji w rozwój infrastruktury energetycznej w mieście.

Realizacja tej strategii jest uzależniona od pozyskania odpowiedniego finansowania. Bardzo ważną rolę w jej wdrażaniu będą ogrywać środki europejskie, dla tego Warszawa od miesięcy apeluje do rządu o odblokowanie Krajowego Planu Odbudowy.

Plan oszczędnościowy na teraz

– Mamy świadomość, że w obliczu trwającego kryzysu energetycznego, konkretne działania musimy podjąć tu i teraz. Dlatego wprowadzamy 10-punktowy plan oszczędności, który pozwoli nam ograniczyć zużycie energii miejskich jednostek bez uszczerbku dla bezpieczeństwa oraz jakości kluczowych usług miejskich – mówi Rafał Trzaskowski, prezydent m. st. Warszawy.

Na plan składają się:

1. Wyłączenie oświetlenia zewnętrznego budynków jednostek Urzędu m. st. Warszawy i urzędów dzielnicowych (w uzasadnionych przypadkach ograniczenie go do niezbędnego minimum i najpóźniej do godz. 22:00).

2. Weekendowe ograniczenie zużycia energii w budynkach administracyjnych oraz ciepła do niezbędnego minimum.

3. Wyłączenie ogrzewania budynków administracyjnych, dopiero gdy temperatura na zewnątrz spadnie poniżej 12 stopni Celsjusza.

4. Ograniczenie optymalnej temperatury budynków administracyjnych do 19 stopni Celsjusza (tam gdzie funkcjonują systemy BMS, czyli centralny system zarządzania budynkiem).

5. Zobowiązanie administratorów budynków / ochrony do kontroli zużycia energii po godzinach pracy urzędu.

6. Wyłączenie wszystkich zbędnych odbiorników energii w budynkach administracyjnych (np. wewnętrznych ekranów informacyjnych, wewnętrznych podświetleń w budynkach itd.).

7. Ograniczenie liczby urządzeń AGD w budynkach administracyjnych (np. czajniki elektryczne czy ekspresy do kawy dla pracowników dostępne tylko w pomieszczeniach socjalnych). Według naszych pomiarów to właśnie urządzenia AGD w największym stopniu wpływają na wzrost zużycia energii elektrycznej w budynkach.

8. Opracowanie podrecznika dot. oszczędnego gospodarowania energią w budynkach i przeprowadzenie warsztatów w tym zakresie ze wszystkimi administratorami budynków miejskich (również w dzielnicach).

Dodatkowo:

9. Wyłączenie podświetlenia mostów (bez wpływu na oświetlenie jezdni).

10. Skrócenie czasu działania latarni ulicznych o 30 minut.

Pierwsze działania z planu są już podejmowane. A prezydent Warszawy Rafał Trzaskowski polecił wszystkim podlegającym mu jednostkom i spółkom miejskim wdrożenie dodatkowych programów oszczędności zużycia energii elektrycznej oraz ciepłej. **MB**

Sprzątanie z oszczędzaniem wody

Aż 1,6 mln litrów – tyle wody warszawskie baseny oddały w tym roku służbom miejskim. Zarząd Oczyszczania Miasta podsumowuje akcję wodnego recyklingu.

170 pojazdów służb oczyszczania zapewniło się wodą z basenów, którą następnie umyto stołeczne ulice i torowiska. Przez trzy ostatnie miesiące zamiast do kanalizacji, pływalnie przepompowywały ją do polewaczek. W sumie Zarząd Oczyszczania Miasta odzyskał 1,6 mln litrów wody.

– W dobre zmiany klimatycznych woda to szczególnie dobro. O ekologii w codziennej pracy pamiętają także warszawskie służby komunalne, które połączyły siły z miejskimi ośrodkami sportu. Zarząd Oczyszczania Miasta nadal szuka możliwości oszczędzania zasobów przy jednoczesnym utrzymaniu wysokich standardów czystości. Widzimy powodzenie takich działań, a akcja wodnego recyklingu spotkała się z dużym uznaniem wśród mieszkańców nie tylko Warszawy – mówi dyrektor Zarządu Oczyszczania Miasta Tadeusz Jaszczolt.

Drugie życie wody

Akcja prowadzona była w czasie przerw technologicznych, kiedy ze względów konserwacyjnych konieczne jest osuszenie zbiorników na basenach. Do ekoinicjatywy Zarządu Oczyszczania Miasta

przystąpiło w tym roku 7 ośrodków: „Wodnik” z Pragi-Południe, „Delfin” z Woli, basen przy ul. Lindego z Bielani, a także ochocki OSiR z Rokosowskiej, Centrum Sportu i Rekreacji WUM, OSiR Żoliborz oraz Park Wodny Moczydło. Wsparcie techniczne w postaci pomp koniecznych do napełnienia pojazdów służb oczyszczania zapewniała Ochotnicza Straż Pożarna z Wesołej.

Zarząd Oczyszczania Miasta przeprowadził akcję odzyskiwania wody po raz trzeci, wpisując się tym samym w stołeczna kampanię „Szanej wodę – zakręcaj, zbieraj, oszczędzaj”. Łącznie w ciągu trzech ostatnich lat w ramach wodnego recyklingu ponownie użyto 6,5 mln litrów wody – to niemal tyle, ile pomieszczą dwa baseny olimpijskie.

Inicjatywa ZOM wskazuje, że szerzenie ekologicznych rozwiązań i dbałość o środowisko jest możliwa w różnorodnych sektorach.

Regularne porządki

Zarząd Oczyszczania Miasta organizuje w Warszawie regularne sprzątanie 1300 km ulic. Każda z nich jest – od wiosny do jesieni – czyszczona na mokro przynajmniej raz w tygodniu. Za pozostałe warszawskie ulice odpowiadają urzędy dzielnic, GDDKiA oraz zarządcy osiedli.

Zarząd Oczyszczania Miasta

Więcej zielonych torów w Warszawie

Już wkrótce długość zielonych torów w stolicy znów się wydłuży. Łącznie będzie to już 28 km. Tym razem zazielenią się trasy w sercu miasta – Aleje Jerolimskie i Jana Pawła II. Tramwaje Warszawskie podpisały umowę z wykonawcą.

Dotychczas warszawska spółka zazieleniała trasy poza centrum. Dzięki ostatniemu porozumieniu rozchodnikiem pokryte zostaną dwa odcinki sieci tramwajowej Śródmieścia: 570 metrów w Alejach Jerolimskich między placem Zawiszy a Żelazną oraz 668-metrowy odcinek na Jana Pawła II między rondem ONZ a dworcem Warszawa Centralna. Łączna powierzchnia obydwu torowisk, gdzie tuczeń zostanie przykryty zieloną powierzchnią, przekracza 4000 mkw.

Zielone tory w centrum będą pokryte ośmioma gatunkami rozchodnika. Gdy roślina będzie kwitła, torowisko będzie zmieniało kolor. Rozchodnik zostanie posadzony na podłożu do uprawy roślin, a pod nim znajdzie się warstwa do magazynowania wody. Do rozłożenia rozchodnika trzeba będzie przygotować także tory. Ekipy techniczne zajmą się ich regulacją, oczyszczeniem tłucznią i zabezpieczeniem ich żywicą. Prace zaplanowano w godzinach nocnych, więc nie będą wymagały wstrzymywania ruchu tramwajowego.

Za realizację będzie odpowiadać firma Werde, która na rozłożenie rozchodnika będzie miała 60 dni od podpisania umowy.

Wykonawca będzie również dbał o rośliny przez najbliższe 3 lata.

Nowe zielone technologie

Obecnie w mieście jest już 27 km zielonych torów. Wraz z zazielenieniem torów w Alejach Jerolimskich i na Jana Pawła II ich długość wzrośnie do 28 km. Tramwajarze, głównie podczas remontów, zastępują tradycyjną konstrukcję torowisk zielonym dywanem.

Rozchodnik początkowo eksperymentalnie został posadzony na ul. Obozowej, obecnie – dzięki temu, że nie potrzebuje podlewania – trafia też w inne ulice. Zielone tory w centrum będą pierwszymi, na których zostanie zastosowana nowa technologia – nie będzie konieczna ich pełna przebudowa, co pozwoli również obniżyć koszty zazieleniania stolicy.

Jeszcze więcej zieleni

Inwestycje tramwajowe w Warszawie, które będą prowa-

dzone w ciągu najbliższych dwóch lat, będą miały jeszcze więcej nowych zielonych rozwiązań. Zielone torowiska pojawiają się wzdłuż budowanych tras na Kasprzaka, Gagarina i do Wilanowa. Przy nowych torach tramwajarze zaplanowali też posadzenie wysokich, wyrośniętych drzew.

Na trasie do Wilanowa, której budowa trwa od połowy sierpnia, nawet w węższych miejscach, gdzie nie można byłoby myśleć o drzewach, pojawiają się specjalnie formowane egzemplarze. Oprócz tego przewidziano posadzenie zwykłych drzew. Nasadzenia pojawiają się także na części peronów.

Tramwajarze pracują nad kolejnymi zielonymi inwestycjami. Jedną z nich jest powstająca zajezdnia Annapol. Obiekt w dużym stopniu będzie zasilany z odnawialnych źródeł energii. Będzie również odzyskiwał wodę deszczową.

ztm.waw.pl

Podczas budowy tramwaju do Wilanowa pod topór trafi 400 drzew

Ruszyły prace związane z powrotem ruchu tramwajów na warszawski Wilanów. Okazuje się jednak, że ta proekologiczna inwestycja spowoduje, że wyciętych zostanie 400 drzew. Część mieszkańców jest zdania, że wycinka wszystkich zaznaczonych w planie drzew jest bezzasadna.

zaprojektować i zbudować trasę do Wilanowa, która połączy się z torami na Gagarina. Dzięki temu z Wilanowa do centrum pasażerowie dojadą tramwajem w około 30 minut. Tory na Gagarina to część większego projektu, związanego z budową trasy tramwajem do Wilanowa. Trasa ta, o łącznej długości ok. 20 km, docelowo połączy Wolę, Ochotę, Mokotów i Wilanów.

W dniu 5 maja 2020 r. zawarto kontrakt na zaprojektowanie oraz wykonanie kolektora ściekowego w ul. Gagarina. Nad nowym kanałem powstanie także linia tramwajowa. Usprawnienie transportu ścieków oraz zwiększenie możliwości retencyjnych układu pozwoli na ograniczenie ryzyka powstawania zalewisk i podtopień w trakcie intensywnych opadów deszczu. Obie inwestycje – kolektor i linia tramwajowa wymagają skoordynowania robót naziemnych i podziemnych. Właśnie dlatego zdecydowano się na wspólną realizację.

Całe zadanie zostało podzielone na kilka etapów. Projekt jest dofinansowany z środków unijnych na lata 2014 – 2020. Kwota dofinansowania wraz z tramwajami to 555 milionów złotych. Cały koszt inwestycji szacowany jest na niemal 1,2 miliarda. Konieczna będzie, niestety, spora wycinka drzew. Konkretnie 400 sztuk, z których wiele to wiekowe i cenne dla otoczenia okazy.

Część zdrowych, dużych drzew stojących wzdłuż projektowanej linii tramwajowej, a także krzewy zostaną wykarczowane. Wynika to z konieczności przeprowadzania kabli elektrycznych (podziemnych i naziemnych) czy rur instalacji ciepłej. Spółka Tramwaje Miejskie potwierdza, że wykonawca jest zobowiązany wygrodzić drzewa, umieścić w ziemi wo-

kół nich ekrany korzeniowe, rury układać metodą przeciskową zamiast w wykopach, a jeśli te są konieczne, to robić je ręcznie, a nie koparką.

W wielu miejscach powstają protesty dotyczące wycinek drzew, które zacierają budynki mieszkalne lub przestrzenie publiczne. Jedną z najbardziej znanych stała się akcja nagłośniona przez Tomasza Kuszajkę, radnego dzielnicy Wilanów. Samorządowiec chce uratowania drzewa, które zacierają stację roweru miejskiego Veturilo przy al. Rzeczypospolitej.

„Jako Mieszkańcy Wilanowa prosimy o podjęcie działań, zmierzających do znacznego zredukowania wycinek drzew podczas budowy. Z drugiej strony prosimy o zintensyfikowanie działań mających na celu dosadzenie większej ilości drzew. Jako przykład drzewa do uratowania wskazujemy to rosnące u zbiegu ul. Hłonda i Al. Rzeczypospolitej o numerze 1415. (...) Wycięcie drzewa oznaczonego w dokumentacji inwestycji o numerze 1415 uważamy za nieuzasadnione i stanowczo się temu sprzeciwiamy. Prosimy Tramwaje Warszawskie - inwestora tego przedsięwzięcia o dokonanie zmiany w planie realizacji inwestycji i zachowanie tego dorodnego drzewa. Uważamy sam pomysł na jego wycięcie za błąd! Przy tej okazji prosimy również o podjęcie starań ograniczających planowane wycinki przy ul. Sobieskiego 6. Jest tam sporo pięknych i starych drzew. Część z pewnością - przy odrobinie starań z Państwa strony - uda się uratować.” czytamy w apelu do prezesa spółki Tramwaje Warszawskie podpisanym już przez 200 warszawiaków. Czy realizatorzy inwestycji wezmą ten apel pod uwagę? **Piotr Celej**

Praktyki przygotowują do zawodu nauczyciela

Dzięki pilotażowemu porozumieniu miasta z Uniwersytetem Warszawskim, studenci kierunków pedagogicznych będą odbywali praktyki w miejskich szkołach i przedszkolach. Porozumienie obejmuje również doskonalenie kompetencji kadry pedagogicznej oraz oferty edukacyjnej dla uczniów z placówek oświatowych biorących udział w projekcie.

– Tak jak w całej Polsce, również warszawskie placówki oświatowe, od kilku lat mierzą się z problemem deficytu nauczycieli, a liczba wakatów rośnie w alarmującym tempie. Doświadczeni nauczyciele odchodzą, a młodzi nie podejmują pra-

Przyszli pedagodzy muszą zobaczyć jak wygląda praca na co dzień w szkołach i przedszkolach, a edukacja przez praktykę to najlepsze połączenie. Porozumienie z miastem to dobry początek i dobre rozwiązanie w kształceniu przyszłych nauczycieli, które również pozwoli młodym ludziom na budowanie kariery na solidnym fundamencie.

Przyszli nauczycieli na praktykach

W ramach porozumienia zostanie utworzona „Warszawska sieć przedszkoli i szkół ćwiczeń Uniwersytetu Warszawskiego”, przez cały rok akademicki w wybranych placówkach oświatowych, dla których organem prowadzącym jest m. st. Warszawa, będą odbywały się praktyki stu-

w praktykach poznają również zasady organizacji pracy dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkoły lub przedszkola oraz prowadzenia niezbędnej dokumentacji.

Obecnie m. st. Warszawa przygotowało niemal 200 miejsc na praktyki dla studentów oraz ponad 100 nauczycieli-mentorów, którzy jako opiekunowie będą wsparciem dla praktykantów.

Na mocy porozumienia o współpracy miasta z Uniwersytetem Warszawskim uczelnia umożliwi uczniom ze szkół biorących udział w projekcie w zajęciach dodatkowych oraz projektach naukowych i popularyzacji nauki UW. Z kolei nauczycielom, uniwersytet zapewni możliwość udziału w zajęciach doskonalących kompetencje naukowe i dydaktyczne oraz w wykładach czy seminariach organizowanych przez uczelnię.

Nauczyciele odchodzą z zawodu

Tak jak w całej Polsce, również warszawskie placówki oświatowe, od kilku lat mierzą się z problemem deficytu nauczycieli. We wrześniu 2021 r. placówki oświatowe w Warszawie miały problem z obsadzeniem ok. 2800 etatów. W tym roku brakuje już ponad 3500 nauczycieli. Te dane pokazują, że mamy do czynienia z coraz większym kryzysem w edukacji, również w Warszawie, gdzie zarobki pedagogów są najwyższe i gdzie samorząd zapewnia dotaki finansowe.

Największe braki kadrowe w miejskich placówkach oświatowych dotyczą nauczycieli wychowania przedszkolnego (ponad 340 etatów), nauczycieli posiadających kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej zatrudnianych do współorganizowania kształcenia uczniów niepełnosprawnych oraz wychowawców w świetlicy (ponad 300 etatów) i nauczycieli języka angielskiego (ponad 200 etatów).

Dodatkowo w Warszawie, spośród 31 tys. zatrudnionych ponad 5 tys. to nauczyciele w wieku emerytalnym lub przedemerytalnym. Z badań nastrojów prowadzonych w ramach międzynarodowego projektu pn. „Teachers Drop Out”, wynika, że blisko połowa kadry nauczycielskiej zatrudnionej w publicznych szkołach, myśli o odejściu z zawodu. To problem ogólnopolski.

Co istotne, studia na kierunku pedagogicznym przygotowujące do zawodu nauczyciela przedszkolnego, wczesnoszkolnego i nauczania specjalnego, są coraz rzadziej wybierane przez studentów, a duża część z nich rezygnuje z tego kierunku w czasie podjętych studiów. **MB**

Nowe czujniki monitorują powietrze

Zakończył się montaż czujników, dzięki którym każdy mieszkaniec Warszawy może sprawdzić aktualną jakość powietrza w stolicy i sąsiednich gminach. Zamontowano ponad 160 urządzeń, co czyni powstałą sieć monitoringu jedną z największych w Europie.

połowę – zamontowano przy placówkach edukacyjnych. Pozostałe pojawiły się m.in. przy wybranych urządzeniach dzielnic i ciągach komunikacyjnych, przy Centrum Edukacji Leśno-Przyrodniczej na ul. Rydzowej oraz przy Schronisku na Paluchu. Wszystkie urządzenia będą informować o aktualnej jakości powietrza w mieście.

środowisko to lepsze warunki życia dla wszystkich warszawiaków i warszawiaków – mówi Rafał Trzaskowski, prezydent m.st. Warszawy.

Dane ze wszystkich dotychczasowych stacji referencyjnych oraz ponad 160 nowych czujników można sprawdzić już na warszawskiej platformie IoT oraz w aplikacji mobilnej Warszawa 19115.

Czujniki mierzą zanieczyszczenie pyłami zawieszonymi PM10, PM2,5, a także – co jest nowością – PM1, czyli pyłami, których średnica nie przekracza 1 mikrometra. Oprócz tego wszystkie czujniki mierzą zanieczyszczenie dwutlenkiem azotu, a część urządzeń zlokalizowanych z dala od ulic, dodatkowo ozonem.

Dzięki nowym urządzeniom jakość powietrza można sprawdzić także w 17 sąsiednich gminach: Halinowie, Izabelinie, Karczewie, Konstancinie-Jeziornie, Lesznowoli, Milanówku, Nieporęcie, Nowym Dworze Mazowieckim, Otwocku, Piastowie, Radzyminie, Starych Babicach, Sulejówku, Wieliszewie, Wołominie, Żąbkach i Zielonce.

Urządzenia kupiono w ramach projektu „Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (Virtual WOF)” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego województwa mazowieckiego na lata 2014-2020. Zakup został sfinansowany w 70% ze środków unijnych.

cy w tym zawodzie. Dlatego tak bardzo cieszymy się ze współpracy z Uniwersytetem Warszawskim, który kształcił przyszłą kadre pedagogiczną – podkreśla Renata Kaznowska, zastępca prezydenta m. st. Warszawy. – Dzięki współpracy z Uniwersytetem Warszawskim uruchamiamy dwuletni, pilotażowy projekt praktyk dla studentów kierunków pedagogicznych, który pozwoli młodym ludziom na przygotowanie do pracy w zawodzie nauczyciela, a miejskim placówkom na pozyskanie w przyszłości świetnie wykształconej i przygotowanej kadry. W ramach projektu umożliwimy studentom nie tylko obserwacje czy prowadzenie zajęć, ale również udział w radach pedagogicznych, zebraniach z rodzicami, aby jak najlepiej poznali funkcjonowanie przedszkoli i szkół – dodaje wiceprezydent.

Prof. ucz. dr hab. Sławomir Żółtek, prorektor ds. studentów i jakości kształcenia Uniwersytetu Warszawskiego podkreśla, że współpraca z miastem pozwoli na jeszcze lepsze przygotowanie studentów do zawodu: –

denckie. W okresie pilotażowym, czyli w ciągu najbliższych dwóch lat, w projekcie weźmie udział 14 miejskich przedszkoli oraz 12 szkół podstawowych i ponadpodstawowych.

Praktyki mają umożliwić studentom zarówno obserwacje lekcji, w tym godzin wychowawczych, ale również ich współprowadzenie i prowadzenie, omówienie konspektów lub scenariuszy zajęć przygotowanych przez praktykanta.

W czasie odbywania praktyk studenci będą mieli zapewnione wsparcie opiekuna, którego wyznaczy dyrektor szkoły lub przedszkola. Opiekunem może zostać osoba m. in. z min. 4-letnim doświadczeniem pracy w zawodzie nauczyciela, która posiada kompetencje do pełnienia roli mentora. Aby umożliwić studentom poznanie sposobów funkcjonowania przedszkola czy szkoły, praktykant będzie brał udział w zebraniach grona pedagogicznego, rad pedagogicznych, zebraniach z rodzicami, wycieczkach i innych wydarzeniach organizowanych przez placówkę. Studenci biorący udział

Warszawa systematycznie zajmuje się problemem zanieczyszczeń powietrza. Ważne jest także rzetelne informowanie mieszkańców o aktualnym stanie jego jakości. Dlatego do dotychczasowych stacji pomiarowych dołączyły właśnie 164 czujniki zamontowane przez firmę Airly Public. Aż 108 urządzeń pojawiło się w stołecznych dzielnicach, pozostałe rozlokowano w 17 sąsiednich gminach.

W Warszawie najwięcej nowych czujników – dokładnie

– Zdrowie i jakość życia mieszkańców są dla nas absolutnym priorytetem. Dlatego dbamy o poprawę jakości powietrza. Aby lepiej poznać źródła zanieczyszczeń i chronić mieszkańców, rozwijamy warszawski system monitoringu powietrza. Uruchomiliśmy już 2 precyzyjne stacje – na Pradze oraz w Śródmieściu. Teraz uzupełniamy system gęstą siecią małych czujników. Wspólnie z 17 gminami partnerskimi budujemy jeden z największych systemów w Europie. Czyste

Nocne Tornado zmiotło rywali na Służewcu!

Trenowany przez Krzysztofa Ziemiańskiego pięcioletni Night Tornado dokonał wyjątkowego wyczynu, wygrywając po raz drugi z rzędu prestiżową gonitwę Wielka Warszawska. Drugi był jego stajenny kolega, również pięcioletni Petit.

Night Tornado nie dość, że powtórzył sukces sprzed roku, to dokonał tego w imponującym stylu, prowadząc na dystansie 2600 m od startu do celownika. Jedynym koniem w historii Służewca, który wygrał WW, prowadząc wyścig od startu do mety, był znakomity, choć temperamentny ogier Dixieland pod dżokejem Romanem Maciejakiem. Było to w 1980 roku. Ustrzelając w minioną niedzielę dublet w tak prestiżowej gonitwie, stajnia trenera Krzysztofa Ziemiańskiego zgarnęła aż 245 tys. z ogólnej puli 306.250 złotych. Jeśli dodamy do tego zwycięstwo ogiera Clyde'a w Nagrodzie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (37 tys. zł) oraz drugie miejsce Timemastera w Nagrodzie Mosznej (14.800 zł), można powiedzieć, że niedziela była dniem Ziemiańskiego – tak pod względem sportowym, jak i finansowym.

Wygrana Night Tornado ma dodatkową wartość, ponieważ tegoroczna Wielka Warszawska była bardzo mocno obsadzona. Na starcie stanęło aż pięć koni trenowanych za granicą – dwa z Francji, dwa z Czech i jeden z Niemiec, jak również ścisła czołówka słuźwieckich stayerów. Po starcie na czoło wyszedł dotychczasowy faworyt Night Tornado, którego przez cały dystans podparła Pe-

tit. Pochodzący z Włoch dżokej kontrolował tempo wyścigu, by Night Tornado mógł zachować siły na finisz. Taka taktyka zdała egzamin. W połowie prostej podopieczny Krzysztofa Zie-

jęteli „łeb w łeb” czwarte miejsce. Czas wyścigu bardzo dobry, tylko o 3,3 sekundy gorszy od kosmicznego rekordu wykręconego w WW w 2011 r. przez legendarnego ogiera Intensa.

nego w Niemczech wałacha Tarkhan. Trzecie miejsce nieoczekiwanie wywalczył weteran Comin Through. Trzyletni Tarkhan trenowany jest przez Rolanda Dzubasza dla słynnej

bez sensacji, świetnie dysponowany Clyde bez wysiłku rozprawił się z niepokonaną w trzech kolejnych startach kłaczką Mari-gold Blossom. Clyde pokazał zadatki klasy i wydaje się wyra-

patronowali kolejni prezydenci miasta. Nie bez powodu. Skoro wyścig ma w tytule słowo „warszawska”, to kto inny poza prezydentem tego miasta może być jego dumnym patronem? Sponsorów może być stu, ale patron tylko jeden, czyli prezydent stolicy wybrany na ten urząd przez warszawiaków. Tymczasem w 2019 r. zarząd Totalizatora Sportowego, organizatora gonitw na Służewcu, arbitralną decyzją „sprzedał” patronat jednemu z banków. Po raz pierwszy w historii ta warszawska gonitwa rozegrana została nie o nagrodę prezydenta naszego miasta, lecz o puchar prezesa jednego z banków. Dzisiaj w tytule figuruje skromny zapis „Gonitwa międzynarodowa dla 3-letnich i starszych koni”. Decyzja ma oczywisty kontekst polityczny i pozostaje mieć nadzieję, że wkrótce patronat prezydenta stolicy zostanie WW przywrócony. Drugą ciemną stroną niedzielnej gali był zakaz słuźwieckiego toru. To dzięki ich pasji, popartej dużymi pieniędzmi przeznaczanymi na zakup koni wyścigowych oraz ich trening, wyścigi konne w Polsce w ogóle mogą istnieć. Ludzie ci chyba zasłużyli sobie na to, by w tak uroczystym dniu móc korzystać z czystej zadbanej toalety, a nie z postawionych na okoliczność na powietrzu przenośnych latryn typu „toi toi”.

Opracował Tadeusz Porębski
Foto: Tor Służewiec

Tuż po starcie Night Tornado (11) objął prowadzenie i nie oddał go aż do celownika.

miańskiego włączył „przerzutkę” i oddalił się od rywali pokonując ostatnią „czwartkę” (250 m) w sprinterskim czasie 28,9 sek. Drugi na celownik wjechał Petit, wyprzedzając o szyję trenowaną we Francji kłacz Calliepie i o niecałą długość tegorocznego polskiego derbistę ogiera Jolly Jumper oraz trenowaną w Niemczech kłacz Nania, które

Wyhodowany we Francji kasztanowaty Night Tornado jest własnością państwa Emilii, Joanny, Magdaleny, Zofii i Roberta Traków.

Pewnego rodzaju niespodzianką była porażka w Nagrodzie Mosznej (kat. A, 1600 m) naszego najlepszego milera ogiera Timermaster, który musiał uznać wyższość trenowa-

niemieckiej stadniny Gestüt Auenquellie mającej wielkie tradycje wyścigowe. Z Gestüt wywodzi się m.in. utalentowany kasztanek Torquator Tasso, który w 2021 r. wygrał w Paryżu gonitwę Prix de l'Arc de Triomphe, najwyżej dotowany wyścig w Europie. W Nagrodzie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi dla dwuletnich folblutów obyło się

stać na jednego z kandydatów do wygrania w przyszłym roku najpoważniejszych wyścigów dla koni z rocznika derbowego. Właścicielami ogiera są stajnia Niespodzianka oraz pani Marianna Surtel.

Ciemną stroną tegorocznej Wielkiej Warszawskiej była nieobecność prezydenta stolicy. Od 75 lat WW nieprzerwanie

Hołd dla Polskiego Państwa Podziemnego

Przy wtórze werbli przedstawiciele stołecznych i centralnych instytucji złożyli we wtorek kwiaty pod pomnikiem Polskiego Państwa Podziemnego. Miasto uczciło 83. rocznicę utworzenia podziemnej administracji w trakcie II wojny światowej.

- Kończył się wrzesień, było trochę cieplej niż dziś. Nie minęły jeszcze cztery tygodnie od najazdu Niemców na Polskę, walki jeszcze trwały. Walczyła jeszcze Warszawa, miała skapitulować dopiero następnego dnia. A wielcy tamtego czasu, ludzie bardzo dalekowszocni podjęli decyzję, która jest absolutnym fenomenem na skalę światową. Decyzję o utworzeniu Polskiego Państwa Podziemnego – mówił wiceprezydent Warszawy Tomasz Bratek podczas wtorkowych uroczystości pod pomnikiem Polskiego Państwa Podziemnego nieopodal Sejmu.

27 września przypadła 83. rocznica utworzenia Polskiego Państwa Podziemnego. To fenomen niespotykany w żadnym kraju podczas II wojny światowej. W podziemiu działała polska administracja. Tajne nauczanie objęło wg różnych szacunków nawet milion młodych ludzi od szkół powszechnych po wyższe uczelnie. W Generalnej Guberni działało 2 tys. szkół średnich. Studia w czasie wojny ukończyło 10 tys. studentów (poloniści, historycy, ale też lekarze).

Wychodziły podziemne książki, gazety – łącznie ponad tysiąc tytułów. Armia Krajowa liczyła w szczytowym momencie prawie 400 tys. żołnierzy. Istniał wymiar sprawiedliwości, a efektem jego decyzji był m. in. wyrok śmierci na Franza Kutschera, szefa SS i Policji na dystrykt warszawski – wykonany 1 lutego 1944 r.

- Mówimy, że Polacy są dobrzy tylko w spontanicznych akcjach. Ale państwo podziemne zadaje temu kłam, było dobrze zorganizowaną strukturą, fenomenem. To wy byliście tym fenomenem – zwracał się do zebranych kombatantów Tomasz Bratek. - Wiemy, że nic nie jest dane raz na zawsze. Niepodległość utrzymamy, słubujemy wam to.

Uczestnicy uroczystości – przedstawiciele prezydenta, prezydium Sejmu i Senatu, Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej – złożyli wiązankę pod pomnikiem. Uczuli też pamięć zmarłych ekumeniczną modlitwą, apelem pamięci i salwą honorową. **MB**

Różnorodność i równe prawa

Prezydent Rafał Trzaskowski powołał pełnomocniczkę ds. równego traktowania, powierzając tę funkcję Karolinie Zdrodowskiej, dyrektorke koordynatorce ds. przedsiębiorczości i dialogu społecznego.

Pełnomocniczka będzie działać na rzecz upowszechniania różnorodności, równości, równouprawnienia, sprawiedliwości społecznej, równości szans i powszechnego uczestnictwa w życiu publicznym, kulturalnym, społecznym i gospodarczym osób mieszkających w Warszawie.

Prezydent uznał, że w sytuacji, kiedy zwiększa się różnorodność Warszawy ważne jest powołanie pełnomocniczki ds. równego traktowania, która będzie prowadziła działania na rzecz równych szans i przeciwdziałania dyskryminacji. O utworzenie tego stanowiska w mieście upominały się też organizacje pozarządowe zrzeszone w Branzowej Komisji Dialogu Społecznego ds. równego traktowania. Działania pełnomocniczki oparte będą na przyjętej w kwietniu przez Radę Warszawy Polityce różnorodności społecznej m.st. Warszawy oraz na „Deklaracji – Warszawskiej polityce miejskiej na rzecz społeczności LGBT+”.

Powołanie pełnomocniczki to element działań miasta w zakresie tzw. społecznej inkluzywności, przeciwdziałania dyskryminacji i wsparcia różnorodności społecznej. Właśnie teraz, kiedy w Warszawie mieszka coraz więcej migrantów, migrantek, uchodźców i uchodźczyń, jest to bardzo potrzebne.

- Dziękuję Panu Prezydentowi za zaufanie i powierzenie tak odpowiedzialnej funkcji. W obliczu trwającej wojny w Ukrainie i kry-

zysu humanitarnego, który dotyka też Warszawę, jak również braku właściwej ochrony prawnej części grup mniejszościowych, to duże wyzwanie. Ale miasto zrobiło już duży krok w kierunku dbania o osoby zagrożone dyskryminacją i jej przeciwdziałania. Niedawno przyjęliśmy w Warszawie „Politykę różnorodności społecznej”, która jest drogowskazem w podejmowaniu działań na rzecz ochrony praw człowieka, propagowania idei równości, różnorodności i włączania społecznego. Moje działania będą zmierzały do włączenia Warszawy do międzynarodowego grona miast szanujących prawa mniejszości i opierających swój kapitał rozwojowy na różnorodności – mówi pełnomocniczka ds. równego traktowania, Karolina Zdrodowska.

Pełnomocniczka Prezydenta m. st. Warszawy do spraw równego traktowania została powołana zarządzeniem Prezydenta 21 lipca 2022 r. Swoje zadania będzie realizowała przy pomocy Centrum Komunikacji Społecznej Urzędu m. st. Warszawy, w szczególności Wydziału Równego Traktowania.

List ● List ● List ● List ● List ● List ● List ● List

Zielono mi...

Z autentycznym i niesłabnącym podziwem obserwuję entuzjazm z jakim ekipy zaangażowane przez Spółdzielnię „Stokłosa” zwalczają każdy skrawek zieleni. Ofiarami tego niszczycielskiego zapału padają nie tylko trawniki, ale również krzewy.

Nasyłani przez Spółdzielnię kosiarze z zapalem godnym lepszej sprawy wygają trawniki do gołej ziemi i nie spoczną dopóki nie przekształcą ich w wypalone przez słońce klepisko. Dopiero widok gołej ziemi z kępkami wyrudziały trawy studzi niszczycielskie zapędy do następnego razu. O szkodliwości tego typu działań w sytuacji kiedy walczą się o każdy skrawek zieleni w miastach nie trzeba chyba nikogo rozsądnego przekonywać.

Niekwestionowany pozytywny wpływ zieleni na nasze życie zależy od ilości biomasy, którą działania spółdzielni skutecznie ograniczają. Ale nie jest to jedyny powód, dla którego postanowiłem stanąć w obronie osiedlowej zieleni. Za ograniczeniem beztrudnej dewastacji przemawiają również względy ekonomiczne, bowiem wszyscy ponosimy koszty zbędnego koszenia, również ekologiczne w postaci emisji spalin i hałasu oraz zużycia plastikowych worków na skoszoną trawę. Nie można również pomijać względów natury estetycznej. Nikomu chyba nie sprawia przyjemności widok klepiska z żałosnymi resztkami trawy. Trudno również polubić widok czarnych worów z gnijącą trawą, tygodniami leżących pod naszymi oknami.

W rezultacie zamiast angielskich eleganckich trawników otrzymujemy za własne pieniądze zgrzebną wiochę. Rezygnacja ze specyficznie pojmowanych zabiegów pielęgnacyjnych przyczyni się również do zwiększenia bioróżnorodności. Byłoby to także dla Spółdzielni niepowtarzalna szansa znalezienia się w awangardzie postępu, dzięki wpisaniu się w coraz popularniejsze trendy polegające na rezygnacji z koszenia trawników. Od zagrożeń nie są również wolne krzewy. Przynajmniej raz w roku dzielne ekipy dokonują ich masakry przy użyciu pił mechanicznych. W rezultacie ostają się jedynie suche badyle udekorowane wędzącymi liśćmi.

Marek Lubiński

Pamięci nauczycieli i przyjaciół, uczestników Powstania Sierpniowego 1944 roku...

Marian Marek Drozdowski
Instytut Historii PAN

**W czasie Powstania Warszawskiego w wieku 12 lat byłem wraz z rodziną na przymusowym wygnaniu, po łódzkim obozie dla wysiedlonych przy ul Łąkowej w Brzesku - Słotwinie. Służyłem wówczas do Mszy św. w kościele parafialnym. Zastępowałem Mamę w przygotowywaniu okopów przeciwczołgowych w okolicach miasta. Pracowałem pod dozorem starych żołnierzy Wehrmachtu - Ślązaków, którzy mieli do nas ojcow-
ski, opiekuńczy, stosunek.**

Wieczorami chodziłem na tajny kurs szkolny z zakresu 7. klasy szkoły podstawowej, oparty na podstawie przedwojennych programów i podręczników, z preferencją lekcji historii Polski i Europy. W czasie krótkich wakacji letnich przebywałem w Tymowej, u wujostwie Pączkiewiczów, także wysiedlonych. Wujek Władysław był przed wojną starostą jarocińskim. Jego synowie Ireneusz i Bogdan – żołnierze Armii Krajowej – zorganizowali mi krótki kurs wiedzy o II wojnie światowej i o Powstaniu Warszawskim.

W pełni świadomy stosunek do Powstania powstał u mnie w czasie studiów doktoranckich w Instytucie Historii PAN, podczas francuskiego stypendium. W 1964 r. poznałem Zygmunta Zarembe, przewodniczącego PPS za granicą, redaktora naczelnego powstańczego „Robotnika”, współautora głównych deklaracji programowych swojej partii, Rady Jedności Narodowej i Krajowej Rady Ministrów. „Wywoła-

liśmy powstanie, przygotowując się do niego w czasie okupacji niemieckiej – podkreślał w rozmowie ze mną – by być gospodarzem we własnym kraju. W trakcie powstania staraliśmy się wprowadzać zasadnicze reformy społeczne, akcentując jego demokratyczny, ogólnonarodowy charakter. Byliśmy gotowi do pokojowej, dobrosąsiedzkiej współpracy z Związkiem Sowieckim, na zasadzie respektowania naszej niezawisłości politycznej i sojuszu z anglosaskimi sojusznikami, którzy niestety udzielili nam minimalnej pomocy militarnej i zgodzili się na dyktat Stalina w Teheranie, Poczdamie i Jałcie w sprawach polskich.

W 1990 r. udało mi się wydać w oficynie wydawniczej „Rytm” w Paryżu, z którą jestem od lat związany, dzięki Redaktor Dorocie Świderek wspólnie z Oleną Błaton, córką Zygmunta Zaremby – jego powstańcze artykuły i informacje w antologii „Zygmunt Zaremba, Powstanie Sierpniowe „Rytm:”. Paryż 1990.

Byłem uczniem całej czołwki Biura Informacji i Propagand KG AK, kierowanego przez Jana Rzepeckiego ps. „Wolski” – pracownika IH PAN, moich drogich profesorów: Stefana Kieniewicza, Aleksandra Gieysztora, Tadeusza Manteuffla, Witolda Kuli i współpracowników Delegatury Rządu RP: Stanisława Lorentza, Stanisława Herbsta, Władysława Tomkiewicza. Wspomnianym profesorem BIP-u i Delegatury poświęciłem szkice biograficzne w zbiorze „Konfraternia warszawskich historyków pod znakiem Klio. Subiektywne biogramy nauczycieli i kolegów” Tom I „Rytm” (Warszawa 2014).

Pod wpływem wspomnianych profesorów, a przede wszystkim doktora Józefa Rybickiego ps. „Andrzej”, kierownika Dywersji Okręgu Warszawskiego, częste uczestnika dyskusji Pracowni Dziejów Warszawy IH PAN i prof. dr. Macieja Kwiatkowskiego, autora fundamentalnej monografii „Tu mówi powstańcza Warszawa” Dni Powstania w audycjach Polskiego

Radia i dokumentach niemieckich, PIW, Warszawa 1994 – stale uzupełniałem fragment poświęcony Powstaniu w 6 wydaniach „Historii Warszawy”, poczynając od 1972 roku

W zbiorze moich studiów „Powstanie Warszawskie 1944” z obszerną przedmową gen. bryg. Zygmunta Scibor-Rylskiego, „Rytm” (Warszawa 2014), przede wszystkim przedstawiłem militarne i polityczne aspekty Powstania Sierpniowego, korzystając z pomocy poprzednika generała na stanowisku Przewodniczącego Związku Powstańców Warszawskich – doc. dr. Kazimierza Leskiego, przyjaciela mojej rodziny. W 1998 r. odsłaniał on w Żabieńcu Nowym, wspólnie z Bp Siedleckim Janem Mazurem, Obelisk Papiński, przed którym każdego 1 sierpnia spotykają się powstańcy i ich rodziny, pamiętając, że Pan Kazimierz, członek Komendy Głównej ds. Wywiadu, był walczącym do ostatnich dni Powstania dowódcą kompanii „Brandla”, działającej w rejonie Placu Trzech Krzyży, odznaczonym przez gen. Bora-Komorowskiego krzyżem „Virtuti Militari”.

Korzystając z prac wielu kolegów z IH PAN, a przede wszystkim profesorów: Aleksandra Gieysztora, Krzysztofa Dunin-Wąsowicza, Eugeniusza Duraczyńskiego, Tomasza Szaroty, Tomasza Strzembosza oraz Jana Ciechanowskiego, Józefa Garlińskiego, Władysława Pobóg-Malinowskiego, a z kraju: Adama Borkiewicza, Jerzego Kirchmayera, Władysława Bartoszewskiego, Andrzeja Krzysztofa Kunerta i Antoniego Przygońskiego – udało mi się wydać kilka pozycji o międzynarodowych aspektach Powstania Warszawskiego. Były to: „Mocarstwa wobec Powstania Warszawskiego 1944 roku, Wybór dokumentów i materiałów, opracowanie redakcyjne M. M. Drozdowski (z udziałem M. Kwiatkowskiego, M. Gettera, A. Korzona), „Rytm”, (Warszawa 1994); „Międzynarodowe aspekty Powstania Warszawskiego 1944 roku, opracowanie redakcyjne M. M. Drozdowski i H. Szwankowska, „Rytm”, Warszawa 2004 i „Świat wobec Powstania Warszawskiego 1944” z przedmową dr. Tadeusza Skoczka – dyrektora Muzeum Niepodległości, Rytm.” (Warszawa 2015).

Pod wpływem badań nad ludnością cywilną Warszawy czasów wojny polsko-sowieckiej 1919-1921, września 1939 r i okupacji niemieckiej 1939-1944 powstała cała seria prac zespołowych na temat ludności cywilnej i społeczeństwa obywatelskiego w okresie Powstania Warszawskiego. Prace te podjęły zespoły: Instytutu Historii PAN, Archiwum Warszawy i Muzeum Historycznego Warszawy. Prace cieszyły się szczególnym wsparciem i opieką profesorów Tadeusza Manteuffla – dyrektora IH PAN i jego następcy prof. Czesława Madajczyka oraz prof. Stanisława Płoskiego, byłego Szefa Biura Historycznego Komendy Głównej Armii Krajowej. Miałem zaszczyt kierować zespołami redakcyjnymi: „Ludność cywilna Powstania Warszawskiego, tom I-IV. PIW (Warszawa 1974) i „Exodus Warszawy. Ludzie i miasto po Powstaniu 1944 tom I-V, PIW (Warszawa 1992-1995).

Wspomnienia i relacje warszawiaków, zbierane od wielu

lat przez różne instytucje badawcze i nasze zespoły redakcyjne, są bezcennym źródłem wiedzy historycznej. Organizując wiele spotkań poświęconych Powstaniu Sierpniowemu w TMH i Kolekcji Porczyńskich im. Jana Pawła II, opracowałem redakcyjnie zbiór pt. „Polonia wobec Powstania Warszawskiego. Studia i dokumenty”, Rytm” (Warszawa 2001).

Zespół przyjaciół: redaktor Hanna Szwankowska, ks. Wacław Karłowicz, bohaterski kapłan Starówki warszawskiej i redaktor Andrzej Wernic pomogli mi opracować redakcyjnie dokumenty, relacje i poezję w antologii „Kościół a Powstanie Warszawskie: Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej (Warszawa 1994).

Wspólnie z koleżankami z „Zośki” i „Parasola”: Danutą Kaczyńską i Marią Wiśniewską, uczestniczącymi w zebraniach Pracowni Dziejów Warszawy IH PAN, opracowaliśmy antologię dokumentów i tekstów historycznych „Testament powstańczej Warszawy, „Rytm” (Warszawa 1994).

Wspólnie z Hanną Szwankowską udało nam się wydać w „Rytmie” w latach 2004-2006 dwa tomy Archiwum Politycznego Stefana Starzyńskiego, prezydenta Warszawy w latach 1934-1939, a w roku 2006 wydałem w Oficynie Wydawniczej „Iskry” trzecią, luksusową, znacznie rozszerzoną edycję biografii S. Starzyńskiego pt. „Starzyński. Legionista. Polityk Gospodarczy. Prezydent Warszawy” (Warszawa 2006), za którą dostałem nagrodę Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu.

Za 1. edycję biografii Starzyńskiego, wydanej w 1977 roku przy

Państwowym Instytucie Wydawniczym, otrzymałem nagrodę „Polityki”. Jednym z najbliższych współpracowników Starzyńskiego jako Prezydenta Warszawy i przewodniczącego Związku Miast Polskich był Marcelec Porowski dyrektor ZMP, od 1941 r. Delegat Rządu RP dla M. St. Warszawy i Prezydent powstańczej Warszawy. Jemu poświęciłem biografię, wydaną przez pruszkowską oficynę „Vipart” Stanisława Zielińskiego pt. „Marcelec Porowski, Prezydent powstańczej Warszawy. Działacz samorządowy. Delegat Rządu RP”, „Vipart”, Pruszków 2010. Wspomnianą biografią opracowałem w oparciu o archiwum domowe Porowskiego, uratowane przez synową Elżbietę Porowską, która wspomniane archiwum podarowała miastu.

Pod wykorzystaniem źródeł z Instytutu Pamięci Narodowej przez dr Elżbietę Paziewską wydaliśmy „Archiwum Marcelega Porowskiego”, „Vipart” (Pruszków 2019). Porowski, człowiek głęboko religijny o poglądach chrześcijańsko-demokratycznych, jako Delegat Rządu RP na Warszawę i Prezydent Powstańczej Warszawy starał się o zgodne porozumienie wszystkich nurtów politycznych, zaangażowanych w Powstanie, nie wykluczając PPR, w ramach odmówili udziału w tej organizacji, manifestując podporządkowanie PKWN i licząc na szybkie zajęcie Warszawy przez oddziały Armii Czerwonej i ludowe Wojsko Polskie. Porowski, przy pomocy delegatów rejonowych, starał się w Powstaniu rozbudować różne formy samopomocy społecznej. Po 17 stycznia 1945 r. nie brał udziału w konspiracyjnym życiu politycznym, angażując się w proces odbudowy

Warszawy i innych miast polskich w latach 1945-1950. Po aresztowaniu w 1951 r i skazaniu na śmierć w 1952 stracił zdrowie w więzieniach PRL. Po zrehabilitowaniu w 1957 r. nigdzie nie mógł znaleźć pracy.

Pod powstaniu Warszawskiemu poświęciłem studium „Generał Kazimierz Sosnkowski, Naczelny Wódz wobec Powstania Warszawskiego” wyd. IH PAN, (Warszawa 1992) i obszerne fragmenty biografii Prezydenta RP Władysława Raczkiewicza. Są to „Władysław Raczkiewicz Prezydent TP” Tom 2 „Rytm” (Warszawa 2002) - Rozdział VII - Trudny partner w dobie Warszawskiej Insurekcji i jej kłęski s.209-256).

Pod tym odrębnym studium, w pracach zbiorowych i artykułach, poświęciłem Premierowi RP Stanisławowi Mikołajczykowi, gen. Tadeuszowi Borowi-Komorowskiemu, gen. Leopoldowi Okulickiemu, Kazimierzowi Pużakowi, Tadeuszowi Szturmowi, Stanisławowi Lorentzowi, Władysławowi Pobóg-Malinowskiemu, Edmundowi Osmańczykowi, Maciejowi Kwiatkowskemu, Stefanowi Korbońskiemu, Aleksandrowi Kamińskiemu. Setki rozmów z powstańcami, w tym członkami rodziny Ojca Poszepczyńskiego, która swój popowstaniowy exodus przeżyła w naszym mieszkaniu w Brzesku Słotwinie, udział w licznych pogrzebach powstańców, spory o Powstanie, które przeżyłem, w czasie swych prelekcji na jego temat w Warszawie, Krakowie, Londynie, Paryżu, Moskwie i Bratysławie uczyniły z Insurekcji Sierpniowej jeden z najważniejszych tematów moich zainteresowań i moich badań.

Fot. wikipedia

Zbigniew Scibor-Rylski.

Kazimierz Sosnkowski.

Wojtek Dąbrowski

ORZEŁ U PSYCHOTERAPEUTY

*Do terapeuty zgłosił się orzeł.
- Panie doktorze, niech pan pomoże.
Wpadłem w depresję. Jest coraz gorzej.
Już za godzinę zginę! Mój Boże!*

*Przez pokolenia czczono mnie w godle,
Dziś poniżony czuję się podle.
Nie mam już siły. Niech pan ratuje!
Co z tego kraju zrobiły zbójce?*

*Dotąd polskości byłem symbolem,
Dzieci się o mnie uczyły w szkole,
Mój wizerunek budził szacunek,
A dziś? Ucierpia! Czy jest ratunek?*

*Kiedys najmłodszy Polak pamiętał,
Jaki jest znak twój? Orzeł - rzecz święta.
Dziś bohatera robią z agenta,
A mną pomiata kłamca i krętacz.*

*Teraz ktoś taki na domiar złego
Dostaje Order Orła Białego.
I chodzi o to, że ktoś patriotom,
Prosto w twarz pluje, mnie wdeptał w błoto.*

*Dziś się znalazłem na tym etapie,
Ze o skuteczną proszę terapię.
Potrzebny lekarz. Kto mnie obroni?
Faryzeuszy trzeba pogonić!*

© MKWD (Muzyczny Kabaret Wojtki Dąbrowskiego)

Zapraszam na swój wieczór autorski (poezja, satyra, piosenka), który odbędzie się we wtorek 4 października o godz. 18 w Klubie Księgarza (Rynek Starego Miasta 22).

W prawo czyli w lewo

Gwiazdy uczą Chopina Jazzu!

Miroslaw Miroński

Niektórzy powiadają, że dobrego nigdy dość. Trawestując nieco to powiedzenie dodam od siebie, że kultury nigdy dość. Zwłaszcza wtedy, gdy znajdujemy w niej rzeczy dobre lub bardzo dobre. Jedną z rzeczy dobrych, można rzec zjawisk w kulturze jest bez wątpienia muzyka Krzysztofa Komedy. To zjawisko ponadczasowe, które trafia zarówno w gusta starszych pokoleń, jak i młodszych. To zawierająca elementy polskości muzyka piękna i niezwykle emocjonalna. Nic dziwnego, że Festiwal Muzyki Filmowej Krzysztofa Komedy cieszył się przez lata wielkim zainteresowaniem słuchaczy, jak też oglądających filmy do których podkład stanowiły kompozycje tego wybitnego polskiego kompozytora. Właściwie słowo „podkład” nie jest do końca adekwatne do roli tej muzyki w filmie. Uzupełnia ona obraz i wspomaga przekaz dodając mu dodatkową wartość. Po przerwie wynikłej z przyczyn organizacyjnych znowu w Warszawie możemy podziwiać dorobek znakomitego kompozytora. W ramach 13. Festiwalu Muzyki Filmowej Krzysztofa Komedy czekają nas dwa wydarzenia.

W piątek 7 października - kino Atlantic, godz. 20.00 - projekcja filmu „Jazz outsider” Janusza Majewskiego z udziałem reżysera oraz legendy polskiego jazzu Michała Urbaniaka. „Jazz outsider” to muzyczny film dokumentalny o Adamie Jędrzejewskim, znakomitym perkusiste jazzowym, który w „złotej epoce” polskiego jazzu na przełomie lat 50. i 60. XX wieku, był m. in. członkiem słynnych zespołów Krzysztofa Komedy i Andrzeja Trzaskowskiego. Obraz ten nawiązuje do filmów dokumentalnych Janusza Majewskiego z lat 60. Są to: „Opus Jazz” oraz „Jazz in Poland”. To bezcenne, jedno z najlepszych dokumentów o jazzie. Prezentują najwybitniejszych polskich muzyków jazzowych tamtego okresu.

Janusz Majewski - mistrz polskiego kina z ogromnym dorobkiem. To wybitny reżyser filmowy, pisarz, scenarzysta, rektor Warszawskiej Szkoły Filmowej, twórca takich filmów jak „Zbrodniarz, który ukradł zbrodnię”, „Zakłętą rewiry”, „Lekcja martwego języka”, „Królowa Bona”, „C.K. Dezerterzy”, „Czarny mercedes”. Jest laureatem Srebrnych Lwów 40. Festiwalu Filmowego w Gdyni za film „Ekscentrycy, czyli po słonecznej stronie ulicy”, nagrodzony przez Polską Akademię Filmową „Orłem” - nagrodą za osiągnięcia życia.

Michał Urbaniak nie trzeba przedstawiać. Jest legendą polskiego jazzu, wielokrotnie nagradzonym muzykiem, kompozytorem i aranżerem. Światowe uznanie przyniosła mu płyta „Tutu”, nagrana z legendą jazzu Milesem Davisem. Znany jest też jako współtwórca i kreator muzyki Fusion. Jest autorem ponad 70 autorskich krążków. Współpracował z gwiazdami światowego jazzu, jak: Quincy Jones, wspomniany Miles Davis, Billy Cobham, Stephane Grappelli, Joe Zawinul czy Herbie Hancock. W latach 60. grał w kwintecie Andrzeja Trzaskowskiego, Krzysztofa Komedy oraz w kolejnych formacjach Zbigniewa Namysłowskiego. 8 października, godz. 19.00 - Studio Koncertowe PR im. Witolda Lutosławskiego wystąpi Piotr Schmidt Quintet ft. Krzysztof Herdzin & Grzech Piotrowski. Koncert zatytułowany jest „Komedia Nieznany 1967”. Grupa wystąpi w składzie: Piotr Schmidt – trąbka, Krzysztof Herdzin – fortepian, Grzech Piotrowski – saksofony, Michał Barański – kontrabas, Sebastian Kuchczyński – perkusja.

Piotr Schmidt - topowy trębacz jazzowy, producent muzyczny, lider zespołów, wydawca, adiunkt na Wydziale Jazzu PWSZ w Nysie oraz wykładowca na Wydziale Jazzu AM w Katowicach. Jest absolwentem Akademii Muzycznej w Katowicach, na której w czerwcu 2016 roku uzyskał tytuł doktora w dziedzinie sztuki muzycznej, a za swą twórczość wiele nagród indywidualnych i zespołowych m. in.: Grand Prix - Nagroda indywidualna na „Jazz nad Odrą” 2008, Nagroda indywidualna na „Jazz nad Odrą” 2009, III miejsce, Nagroda dla Najlepszego Solisty Festiwalu na Getxo Jazz Festival, Hiszpania 2010. Nagrody zespołowe Piotra Schmidta to m. in.: II miejsce na Hoelaart Jazz Festival, Belgia 2010, Grand Prix oraz Nagroda Publiczności na Getxo Jazz Festival, Hiszpania 2010.

8 października, godz. 20.20 - Studio Koncertowe PR im. W. Lutosławskiego wystąpi Daniele di Bonaventura Band Union for Komedia (ITA). To ich premiera w Polsce. Wystąpią w składzie: Daniele di Bonaventura - bandoneon, Marcello Peghin - gitara dziesięcioprętowa, Felice Dela Gaudio - kontrabas, Alfredo Laviano - perkusja. Usłyszymy kompozycje Komedy w nowych aranżacjach, specjalnie przygotowane na zamówienie festiwalu.

Daniele Bonaventura. To włoski wirtuoz bandoneonu, pianista, kompozytor i aranżer. Od początku swojej muzycznej kariery zafascynowany muzyką improwizacją. Studiował muzykę klasyczną od ósmego roku życia, uczył się gry na fortepianie, wiolonczeli, ale również dyrygowania orkiestrą. Jego twórczość obejmuje szeroki zakres muzyki od klasycznej, jazz, po world music. Komponuje on także muzykę teatralną i filmową. Zapowiada się naprawdę ciekawie. Niezależnie od koncertów warto zajrzeć do Internetu lub poszukać nagrań wspomnianych wyżej muzyków. Przede wszystkim warto przypomnieć sobie Krzysztofa Komedy, zwanego Chopinem jazzu.

Festiwal ma piękny dorobek. W poprzednich latach gościli tu wybitni twórcy, reżyserzy i krytycy filmowi: Jerzy Kawalerowicz, Tadeusz Konwicki, Janusz Morgenstern, Andrzej Bukowiecki, Jerzy Plażewski, Janusz Wróblewski.

Gadka Tadka

Komu dziś można ufać?

Zaufanie... Im jestem starszy, tym bardziej cenię sobie to słowo, które, moim zdaniem, jest od zarania dziejów jedną z podstawowych więzi międzyludzkich, zarówno w rodzinie, jak i grupach społecznych. Szczególnie w czasach kryzysów. W przypadku relacji międzyludzkich zaufanie to po prostu uczciwość drugiej strony wobec nas. Warto przyrzeć się samej definicji zaufania, bo jest ona specyficzna – intuicyjna. Dla mnie zaufanie, to oczekiwanie określonego zachowania z czyjej strony, które pociąga za sobą określone działanie. Obiekt zaufania może być dowolny, może to być człowiek, zwierzę, przedmiot, bądź instytucja. I tu dochodzimy do meritum. Ostatnio organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) opublikowała wyniki badań dotyczących zaufania obywateli do swoich rządów. Pochyliłem się nad badaniami, metodyką oraz wynikami i co wyczytałem? To, że Polska odnotowała w nich największy spadek i zajmuje ostatnie miejsce wśród analizowanych państw.

I tak, w 2019 r. zaufanie do rządu Mateusza Morawieckiego wyraziło 49 proc. Polaków, ale już rok później rządowi tzw. Zjednoczonej Prawicy ufało jedynie 27 procent, co jest spadkiem prawie o połowę. To by się zgadzało z wynikami sondaży przeprowadzanych przez niezależne pracownice badawcze, jak na przykład Kantar Group (siedziba w Londynie), które dają tzw. Zjednoczonej Prawicy 27-29 procent poparcia. Tak się składa, że komu jak komu, ale organizacji OECD ufam w 100 procentach, tym bardziej, że podobne wyniki padły w badaniach przeprowadzonych w ramach projektu Policy Institute z King's College w Londynie w styczniu 2022 r. wśród 12 tys. obywateli z Wielkiej Brytanii, Irlandii, Polski, Niemiec, Norwegii i Włoch.

Po zapoznaniu się z wynikami badań zadałem sobie pytanie, jak dużym krajem europejskim może rządzić ekipa, której nie ufa ponad 70 proc. obywateli? Wiadomo, że w Polsce poziom zaufania społecznego od lat pozostaje na niskim poziomie. A jak jest w Europie i na świecie? W przeciwieństwie do Polski, w większości krajów Unii Europejskiej zaufanie do rządów zauważalnie wzrosło. Na pierwszym miejscu znajduje się Finlandia (w 2019 r. 64 proc., a rok później aż 81 proc.), na drugim Holandia (62 proc./78 proc.), a na trzecim Dania (63 proc./72 proc.). W skali świata te trzy państwa wyprzedzane są jedynie przez Szwajcarię (80 proc./85 proc.) oraz Norwegię (60 proc./83 proc.). O dziwo, jeden z najwyższych wzrostów zaufania do władzy należy przypisać Portugalii (44 proc./62 proc.), za nią uplasowała się Szwecja (51 proc./67 proc.). Natomiast nieznaczny przyrost zaufania pojawił się w Irlandii (58 proc./59 proc.), Hiszpanii (37 proc./38 proc.) oraz we Francji (38 proc./41 proc.). Poza Europą największą pewność wobec działań rządów mają Nowozelandczycy oraz Kanadyjczycy. Podobne tendencje wystąpiły w USA, gdzie poparcie dla Demokratów i Joe Bidena wyraźnie wzrosło (36 proc./47 proc.).

Nasuwa mi się na myśl kolejne pytanie: czemu od lat Polacy nie wierzą, bądź z dużym dystansem podchodzą do własnego rządu i nie ma żadnego znaczenia, czy państwem rządzi lewica, prawica czy też liberałowie? To chyba stała cecha myślenia Polaków – wysokie zaufanie do naukowców, lekarzy, czy organizacji charytatywnych (m. in. Owiak) i prawie zerowe do polityków. Tak radykalny podział może odzwierciedlać tęsknotę opinii publicznej, która poszukuje charyzmatycznych autorytetów nieuwikłanych w spory oraz politykę.

Brak zaufania do władzy i elit datuje się w Polsce od stuleci. Od czasów Polski szlacheckiej, poprzez rozbiory, II Rzeczpospolitą i okres Peerelu Polacy przekonywali się, że władza nie kieruje się dobrem ogółu, a czasami celowo działa na niekorzyść ludzi. Okres PRL to kontynuacja wybijania naszych elit. Rzeź rozpoczęli w 1939 roku Sowieci na terenach wschodnich (Katyń).

Po wkroczeniu Niemców do Polski rozpoczęto realizację operacji „Tannenberg”, której celem było wymordowanie polskich elit – naukowców, urzędników wyższego szczebla, lekarzy, ziemian, nauczycieli, działaczy społecznych i politycznych. Po wyzwoleniu polscy komuniści, sterowani przez Sowietów, wyrzneli resztę polskiej inteligencji i patriotów. Pozostaliśmy bez elit i przez wiele lat Polską rządził prostak, zwany towarzyszem Szmaciakiem, oraz doktryna „Nie matura, lecz chęć szczerą zrobie z ciebie oficera”, zaś pierwszy sekretarz PZPR wygłaszał długie przemówienia propagandowe, krasząc je obelgami w rodzaju „Szpoński, człowiek o mentalności alfonsa, tkwiący w zgniliznie rynsztoku i ziejący sadystycznym jadem na partię i rząd” (Janusz Szpoński – poeta, satyryk, teoretyk literatury, tłumacz, osoba niezwyklego intelektu i odwagi). Nadszedł w końcu rok 1989, zmiana ustroju w państwie, wolność, demokracja, ale do dzisiaj nie zrobiono nic, by poprawić zaufanie ludzi do państwa. Władza powinna potrafić wzniesć się ponad własne interesy i kierować dobrem ogółu, ale tak nie jest. Skoncentrowana na bieżących gierkach politycznych polska polityka wciąż pełna jest jagotu. Dobro wspólne stało się u nas pojęciem abstrakcyjnym.

„Jak mogę wierzyć rządzącym, skoro nie są wobec mnie i reszty obywateli szczerzy? Skoro premier rządu notorycznie mija się z prawdą?”

propagandowe, krasząc je obelgami w rodzaju „Szpoński, człowiek o mentalności alfonsa, tkwiący w zgniliznie rynsztoku i ziejący sadystycznym jadem na partię i rząd” (Janusz Szpoński – poeta, satyryk, teoretyk literatury, tłumacz, osoba niezwyklego intelektu i odwagi). Nadszedł w końcu rok 1989, zmiana ustroju w państwie, wolność, demokracja, ale do dzisiaj nie zrobiono nic, by poprawić zaufanie ludzi do państwa. Władza powinna potrafić wzniesć się ponad własne interesy i kierować dobrem ogółu, ale tak nie jest. Skoncentrowana na bieżących gierkach politycznych polska polityka wciąż pełna jest jagotu. Dobro wspólne stało się u nas pojęciem abstrakcyjnym.

Jak mogę wierzyć rządzącym, skoro nie są wobec mnie i reszty obywateli szczerzy? Skoro premier rządu notorycznie mija się z prawdą? Skoro przywódca rządzącej partii politycznej obrzydliwie, prostacko rechocze, dworując sobie publicznie z osób LGBT? Skoro nie możemy dowiedzieć się prawdy o stanie finansów państwa? Kto wie, jak wysoki jest w rzeczywistości państwowy dług publiczny? Tego nie wie nikt, bowiem rząd przejął kontrolę polityczną nad wydatkami, które nie są nadzorowane przez parlament. Premier i jego ministrowie w sposób arbitralny decydują o wydawaniu setek miliardów złotych i zadłużaniu państwa. Stąd rozbieżności pomiędzy PDP a EDP, czyli długiem sektora instytucji rządowych i samorządowych, stanowiącym jeden z elementów unijnego kryterium fiskalnego z Maastricht. Dług wyliczony tą metodologią wyniósł na koniec 2021 r. rekordowe 1,41 bln zł, czyli o 40 proc. więcej niż pięć lat temu.

Różnica między zadłużeniem obliczanym według krajowych i unijnych standardów wynosi obecnie 258,1 mld zł i w tym roku z pewnością się powiększy, ponieważ pączkują kolejne fundusze, takie jak Fundusz Pomocy dla Uchodźców, Fundusz Wsparcia Sił Zbrojnych i rządowy fundusz Polski Ład. Fundusze zadłużają się, by rząd mógł finansować postawione przed nim zadania (500+, trzynaste i czternaste emerytury, itp.). Gdyby wpisać do oficjalnego budżetu wydatki związane m. in. z przedsięwzięciami uruchomionymi w ramach Tarczy Antykryzysowej) oraz ciągle pączkującymi funduszami, państwowy dług publiczny byłby wyższy niż 55 proc. PKB. Powyższych danych nie opublikował rząd, lecz niezależne (jeszcze) media. To tak buduje się zaufanie społeczeństwa do rządu?

Na szczęście są jeszcze instytucje i jednostki godne najwyższego zaufania. To lekarze i szpitale – oczywiście nie wszystkie. Z moich bogatych doświadczeń, największych z zakresu ortopedii i traumatologii, mogę wymienić kilka nazwisk oraz adresów plasujących się na najwyższych półkach społecznego zaufania. To 10. Wojskowy Szpital Kliniczny z Polikliniką w Bydgoszczy i prof. dr hab. n. med. Marek Harat, jeden z najwybitniejszych neurochirurgów w tej części Europy. Tamtejsza Klinika Neurochirurgii to istne medyczne cacuszko funkcjonujące niczym szwajcarski zegarek, z personelem o najwyższych kwalifikacjach. W długim życiu nie spotkałem tak zaangażowanej w swoją pracę i tak uprzejmej pielęgniarki, jak oddziałowa mgr Renata Waliszewska. Brakuje słów uznania. Kolej na Uniwersytecki Szpital Kliniczny w Białymstoku i dr. Jana Grzegorza Murawskiego, zastępcę ordynatora Kliniki Ortopedii, Traumatologii i Chirurgii Ręki. Fachowiec i lekarz przez duże „L”, a dr hab. n. med. Jan Kochanowicz, dyrektor szpitala, uczynił z tej lecznicy wzorzec dla innych. Czy dr Jan Kruciński i Szpital Powiatowy im. J. Babińskiego w Sierpcu. Wykonano mi tam artroskopię kolana. Dlaczego tam, a nie w Warszawie? To proste – po wieloletnim pętaniu się po stołecznych oddziałach ortopedycznych skonstatowałem, że w stolicy mamy coraz mniej ortopedów – specjalistów i coraz więcej ortopedów – biznesmenów. Pojechałem więc „na medyczną prowincję” i dzisiaj nie czuję, bym w ogóle miał kolano. W felietonie poświęconym zaufaniu społecznemu, a raczej postępującemu brakowi zaufania do instytucji państwowych, nie mogło zabraknąć wymienionych wyżej osób oraz placówek. To krzepi i nie odbiera nadziei na poprawę sytuacji na tym obszarze.

Tadeusz Porębski

Dlaczego dawna siedziba książąt się stoczyła...

Wykolejenie Rawy Mazowieckiej

Lech Królikowski

Około 80 km na południowy zachód od Warszawy przy trasie S8 (dawnej „gierkówce”), położone jest powiatowe miasto Rawa Mazowiecka. Trasa S8 przechodzi obrzeżem Rawy w odległości ok. kilometra od tamtejszego rynku. Takie położenie sprawia, że podróżujący trasą Warszawa – Katowice (i dalej) mijają Rawę bez większego zainteresowania. Stwierdzam to na własnym przykładzie, gdyż jeżdżąc tą trasą prawie sto razy, jakoś nigdy nie było mi po drodze, aby wstąpić do Rawy.

Obecnie przygotowuję książkę o najważniejszych dawniej miastach Mazowsza, toteż, nie miałem wyboru – musiałem udać się tam i zatrzymać. Pojechałem w powszedni dzień tzw. komunikacją publiczną; rano autobusem komunikacji międzymiastowej, a powróciłem busikiem do Skierniewic, skąd Kolejami Mazowieckimi do Warszawy. Rawa, która była miastem wojewódzkim w dawnej Rzeczypospolitej, nie mając połączenia kolejowego (nie licząc działającej niegdyś wąskotorówki), zeszła do poziomu nobliwego, ale zapomnianego przez Boga i ludzi miasteczka na skraju historycznego Mazowsza.

To obecnie miasto powiatowe w województwie łódzkim, zamieszkałe przez ok. 20 tys. osób. Położona jest na Wysoczyźnie Rawskiej, nad rzeką Rawką, dopływem Bzury. Gdy się patrzy na dzieje Rawy – znajdującej się niemalże w samym środku etnicznych ziem polskich, zastanawia fakt, że od początku naszej państwowości istniały tu silne fortyfikacje. Najpierw gród (XI – XIII w. - obecnie Anielska Góra, ok. 2 km od rawskiego rynku), później zamek drewniano-ziemny, a od połowy XIV w. - potężny zamek ceglany, „na niewielkim sztucznym wzniesieniu w widłach rzek Rawki i Rylskiej, oddzielony fosą od miasta położonego na zachód” (patrz: Guerquin Bohdan, Zamki w Polsce, „ARKADY”, Warszawa 1974, s. 251-252).

Zamek wybudowano na polecenie księcia Siemowita III (1320 – 1381). Położony jest na „wzgórzu” usypanym na mokradłach, w niewielkiej odległości od miasta. Swoim położeniem, planem i czasem powstania bardzo przypomina zamek w Ciechanowie i do pewnego stopnia – zamek w Liwie. W obrysie ma wymiary: 66 x 64 m i jest (był) pod względem powierzchni największy na Mazowszu.

Pierwszy etap budowy ukończono pod koniec XIV w. Później był rozbudowywany przez kolejnych władców Mazowsza, a następnie władców Polski, szczególnie po pożarze w 1507 roku. Zamek był wówczas siedzibą starosty rawskiego; odbywały się na nim sądy grodzkie i mieściły się archiwa, ale także skarbiec. W 1562 roku sejm w Piotrkowie wyznaczył Rawę

jako siedzibę Komisji Skarbowej dla Kwartianego Wojska, w związku z czym na zamku (od 1569 r.) przechowywano tzw. skarb rawski, służący opłacaniu wojska kwarcianego.

W czasach I Rzeczypospolitej Rawa była stolicą województwa. W Królestwie Polskim początkowo była miastem obwodowym, a później powiatowym i takim pozostała do dnia dzisiejszego. Po odzyskaniu niepodległości przez Polskę, Rawa (w 1924 r. do nazwy dodano przymiotnik – Mazowiecka) znajdowała się w województwie warszawskim do 1938 r., kiedy to włączona została do województwa łódzkiego (w latach 1975-1998 w województwie skierniewickim).

Tu więziony był chan krymski!

W początkach XVII w. zamek w Rawie był wykorzystywany jako więzienie (więzienie stanu). W latach 1601 – 1613 więziony był tu wódz szwedzki Carl Carlsson Gyllenhielm (1574 – 1650), niesłubny syn króla Karola IX Wazy oraz Jacob Pontusson De la Gardie (1583-1652) – szwedzki polityk i wódz. Przez kilka lat więziony był tu także przyszły chan krymski Islam III Girej (tron objął w 1644 r.), który w naszej niewoli nauczył się polskiego i dość dobrze władał tym językiem. Władca ten znany jest głównie jako sojusznik Bohdana Chmielnickiego.

W czasach „potopu” zamek został zdobyty przez Szwedów, złupiony i w znacznej części zniszczony. Podczas rokoszu Lubomirskiego (1665 r.) nie nadawał się do użytku. Przebywający przez kilka tygodni w Rawie król Jan Kazimierz, mieszkał w rawskim kolegium jezuitów, a nie na zamku. Później zamek był wielokrotnie remontowany; na cele mieszkalne wykorzystywany był do 1794 roku. Po III rozbiorze ta część Polski włączona została do Prus. Prusacy potraktowali zrujnowany obiekt jako źródło materiałów budowlanych; po ich rządach pozostała tylko wieża zamkowa. Z rawskim zamkiem łączy się słowo: „zsubrawiec”. Według legendy, słowo to pochodzi od lochów pod rawską fortyfikacją, dokąd trafiali przestępcy. Po łacinie „pod Rawą” to sub Rava.

Z rawskim zamkiem wiąże się historia księżniczki Ludmiły, która za rzekomo zdradę została z rozkazu męża zamurowana w zamku. Motyw ten – być może – wykorzystał William Szekspir w jednym ze swych dzieł - „Zimowej opowieści”.

Konrad A Czernielewski z Muzeum Ziemi Rawskiej napisał na ten temat: „Po śmierci pierwszej małżonki Eufemii książę poślubił Annę – córkę księcia ziębickiego, która w miejscowej legendzie znana jest jako Ludmiła. Według Janka z Czarnkowa, Siemowit na skutek intrygi swojej siostry, zaczął podejrzewać żonę – spodziewając się wówczas dziecka – o niewierność. Książę uwięził więc żonę w wieży na zamku w Rawie, zaś dwórki z jej otoczenia rozkazał poddać torturom. Mimo że nikt nie potwierdził jego podejrzeń, kilka tygodni po porodzie kazał zamordować Annę, a jej rzekomego kochanka włożyć kołnierzem, a potem powiesić. Dziecko, które otrzymało imię Henryk, oddano na wychowanie ubogiej kobiecie mieszkającej pod Rawą. Gdy dowiedziała się o

tym córka Siemowita z poprzedniego małżeństwa, księżna Małgorzata – żona księcia Kaśka słupskiego, poleciła porwać dziecko i wychować je na swoim dworze. Gdy Henryk dorósł, wysłała go na dwór Siemowita III. Gdy książę dostrzegł w nim uderzające podobieństwo do siebie, zrozumiał swoją tragiczną pomyłkę. Uznał Henryka za swojego syna i kazał kształcić. Syn książęcy został w późniejszym okresie biskupem płockim i dyplomata, pełniąc różnego rodzaju misje w służbie króla Władysława Jagiełły”.

W randze stolicy

Po raz pierwszy Rawa awansuje do rangi stolicy dzielnicy w 1313 r., gdyż na mocy testamentu księcia całego Mazowsza – Bolesława II, utworzone zostały trzy dzielnice: rawska (Siemowita II), czersko-warszawska (Trojdena I) oraz płocka (Wacława). Dzielnica rawska obejmowała ziemie: rawską, sochaczewską, ciechanowską, zakroczymską i wiską (z Nowogrodem i Goniądzem). Stolicą dzielnicy była Rawa, gdzie funkcjonowała kancelaria Siemowita II, który tytułował się księciem mazowieckim i wiskim. Siemowit II zmarł 18 lutego 1345 r. w Wiskitkach. Jego następcą był bratanek – Siemowit III.

Wielkim osiągnięciem księcia Siemowita III było spisanie i wydanie w 1377 r. mazowieckiego prawa zwyczajowego oraz zreformowanie sądownictwa i administracji księstwa. Zhołdowane przez Kazimierza Wielkiego księstwo Siemowita III, po śmierci króla w 1370 r. – odzyskało pełną suwerenność.

W połowie XV w. Księstwo Płockie, z ziemiami zawkrzeńską i wiską, a także ziemie rawska, sochaczewska, gostynińska oraz księstwo bełskie były we władaniu księcia Włodzisława I, który zmarł w 1455 r. Władzę objęli jego synowie: Siemowit VI (1446-1462) oraz Włodzisław II (1448-1462). W związku z ich niepełnoletnością (w 1455 r.) władzę sprawowała księżna-matka wraz z radą regencyjną. Po osiągnięciu 2 stycznia 1459 r. „lat sprawczych” przez Siemowita VI, objął on rządy w imieniu własnym i małoletniego brata Włodzisława II.

Siemowit VI występował, jako: książę Mazowsza i Rusi oraz ziemi sochaczewskiej, rawskiej, gostynińskiej, płockiej, raciąskiej, zawkrzeńskiej, pan i dziedzic wiski i bełski.

Siemowit VI zmarł w nocy z 31 grudnia 1461 r. na 1 stycznia 1462 r. w Sannikach, a pochowany został w katedrze płockiej. Nie był żonaty i zmarł bezpotomnie. Po jego śmierci, władzę objął jego młodszy brat - Włodzisław II.

Na Włodzisławie II zamknęła się linia książąt zachodniomazowieckich, gdyż nie miał żony i zmarł bezpotomnie. O spadek po nim wystąpiło kilku pretendentów: król polski Kazimierz Jagiellończyk na mocy prawa lennego zajął księstwo rawskie i gostynińskie, a w 1476 roku także sochaczewskie. Ziemi te zostały wówczas na stałe włączone do Korony. Rawa i ziemia rawska zostały inkorporowane do Królestwa Polskiego (1462), do którego weszły, jako województwo rawskie.

Pamiętaj J. Ch. Paska...

Prawa miejskie Rawa uzyskała przed 1321 r. i w chwili założenia należała do

Raw Maz. - zamek. Fot. L. Królikowski.

największych miast Mazowsza. Świadczy o tym, m. in. rynek (obecnie Plac Marszałka Piłsudskiego), o wymiarach ok. 90 x 100 metrów (Rynek Starego Miasta w Warszawie ma wymiary 72 x 90 m). W Rzeczypospolitej Szlacheckiej Rawa była stolicą województwa, a w mieście od 1613 r. działało kolegium jezuitów, którego jednym z absolwentów był Jan Chryzostom Pasek (1636-1701) – pamiętnikarz; marszałek sejmiku rawskiego w 1661 r. Warto zauważyć, że w Pamiętnikach Paska pojawiło się kilka nazwisk, które dwieście lat później uwiecznił Sienkiewicz, m. in. Skrzetuski i Kmicic. Rawa, przez kolejnych zaborców, tj. Prusaków i Rosjan, była degradowana administracyjnie, społecznie i ekonomicznie. Tylko w okresie Królestwa Kongresowego (1815-1830) Rawa przeżywała okres względnej prosperity; w 1817 władze miejskie opracowały plan regulacji i przebudowy miasta. W tym okresie wzniesiono wiele kamienic, ratusz i inne budynki; rozwijał się przemysł sukieniczy; urządzono wielki ogród miejski (istnieje do dnia dzisiejszego). Po odzyskaniu niepodległości Rawa niczym się nie wyróżniała; była typowym niewielkim miastem centralnej Polski. Warto natomiast przypomnieć, że tu w 1900 r. urodziła się Halina Konopacka – zdobywczyni pierwszego złotego medalu olimpijskiego dla Polski (31 lipca 1928 r., Amsterdam).

Zniszczenia w trakcie kampanii wrześniowej były relatywnie niewielkie. Znaczne i tragiczne zmiany nastąpiły w wyniku likwidacji (1942 r.) rawskiego getta. Jednak najdotkliwszą stratą materialną Rawa poniosła 16 stycznia 1945 r., w wyniku bombardowania przeprowadzonego przez radzieckie lotnictwo. Zniszczono ok 60 procent budynków, a ponad 2 tysiące mieszkańców zostało zabitych.

Kolejowe wąskie gardło

Po II wojnie światowej odbudowa Rawy postępowała powoli. Wynikało to ze znacznego wojennego ubytku mieszkańców, który pogłębiany został masowym odpływem ludności do pobliskiej Warszawy. Drugą przyczyną był (i jest) brak dogodnych połączeń komunikacyjnych. To ogromna bolączka tego prastarego miasta. Rawa, która była niegdyś miastem wojewódzkim, do dnia dzisiejszego nie ma połączenia kolejowego, jeśli nie liczyć wąskotorowej kolejki Rogów-Rawa-Biała (Rogowska Kolej Dojazdowa i Rogowska Kolej Wąskotorowa). Obecnie jest to – pierwsza i jedyna muzealna kolej wąskotorowa w województwie łódzkim (dł. 49 km, rozstaw szyn 750 mm). Warto może przypomnieć, że w Czechach z czasów cesarza Franciszka Józefa Habsburga obowiązywała zasada, że osiedle/osada może być uznane za miasto, jeśli ma połączenie kolejowe. Moim zdaniem, degradacja (w praktyce) Rawy Mazowieckiej w naszych czasach, wynika z braku przyzwoitych połączeń komunikacyjnych. Na nic starania i zapobiegliwość miejscowego samorządu terytorialnego, jeśli do Rawy trudno dojechać, a jeszcze trudniej wyjechać. Przekonałem się o tym osobiście, podczas niedawnego pobytu w tym interesującym, historycznym mieście Mazowsza (choć nie w granicach administracyjnych województwa mazowieckiego). Rawa Mazowiecka jest – niestety – przykładem miasta wykluczonego komunikacyjnie, chociaż jego obrzeżem przebiega kilka ważnych dróg kołowych. Liczy się jednak dostępność do komunikacji publicznej, a z tym Rawą ma wielkie kłopoty! Tym niemniej, Rawę należy i trzeba odwiedzić, gdyż to tylko 80 km od Warszawy, a na Rynku czeka ławeczka z Janem Chryzostomem Paskim i jego wydrą.

Raw Maz., dworzec kolejowy. Fot. L. Królikowski.

Jan Chryzostom Pasek i jego wydra. Fot. L. Królikowski.

**TANI SERWIS
KOMPUTEROWY**
18 zł/h, 24 h
Dojazd 0 zł
506 480 505

KUPNO-SPRZEDAŻ

**ANTYKWARIAT KUPI
ZA GOTÓWKĘ**
ANTYKI, OBRAZY, SREBRA,
MILITARIA I INNE
UL. DĄBROWSKIEGO 1
22 848-03-70 601-352-129

ANTYCZNE meble, obrazy,
srebra, platerki, odznaczenia,
szable, książki, pocztówki,
504 017 418
KUPIĘ książki, płyty winylowe.
Dojazd do klienta.
Tel.: 798 631 511
SPRZEDAM 4,30 ha na granicy
gminy Prażmów i gminy Chynów,
608 867 053

MOTO

**KUPIĘ UCZCIWIE
TWOJE AUTO
ZA GOTÓWKĘ**
prywatne lub firmowe.
Tel: 606 607 446

CAŁE i uszkodzone kupię,
504 899 717

NAUKA

ANGIELSKI, NIEMIECKI
(Lingwistyka UW) z ponad
20-letnim doświadczeniem,
przygotowanie do egzaminów
A1-B2, tel. 608 323 660
HISZPAŃSKI, 507 087 609
MATEMATYKA, FIZYKA,
691 502 327
MATEMATYKA, FIZYKA,
CHEMIA, dojeżdżam, 504 057 030

NIERUCHOMOŚCI

DO WYNAJĘCIA bezpośrednio
dom 400 m² na biuro, Mokotów,
blisko metra Wilanowska,
602 770 361
DZIAŁKI budowlane 800 m²
i działki rekreacyjne k.
Prażmowa, 602 770 361,
791 394 794
KUPIĘ las koło Prażmowa,
602 770 361
SPRZEDAM 4,30 ha na granicy
gminy Prażmów i gminy Chynów,
608 867 053
SPRZEDAM narożny segment w
doskonałej lokalizacji w Grójcu.
Pow. użytkowa - 170 m², pow.
działki - 350 m². Do zamieszkania,
Tel. 500 596 191

AGENCJA NIERUCHOMOŚCI
"Van Der Zał"
pilnie i okazjnie sprzedaje tematy:
Pełną ofertę wraz ze zdjęciami
otrzymasz drogą mailową.
Tel.: 601 720 840

Mieszkania: sprzedaż:
• **Mokotów**, 147 m², 5 pok.
ul. Cybernetyki, ochrona, garaż,
wysoki standard, 601 720 840

• **Mokotów**, 155 m², penthouse
4 pok., stan deweloperski,
601 720 840
• **Powisłe**, 49 m², 3 pok.,
c. 610 tys. zł, 601 720 840
• **Dolina**, 41 m², 2 pok.,
c. 510 tys. zł, 601 720 840
• **Ursynów**, 65 m²,
3 pok., cegl., c. 740 tys. zł,
601 720 840
• **Włochy**, 71 m², 3 pok.,
c. 805 tys. zł, 601 720 840

DUŻY WYBÓR DOMÓW:
Sadyba, Mokotów, Wilanów,
Powisł, Konstancin.
Zapraszamy do współpracy,
601 720 840

Domy:

• **Dom Konstancin**, 70 m²
+ możliwość rozbudowy, cisza,
spokój, c. 780 tys. zł, 601 720 840
• **Dom Górny Mokotów**, do
remontu, 2,5 mln zł do neg.,
601 720 840
• **Dom** ok. Góry Kalwarii,
w stanie surowym 230 m² na
działce 1300 m². Cicha, spokojna
okolica, tylko 350 tys. zł,
601 720 840
• **Konstancin**, rezydencja 400
m²/3500 m², starodrzew, wysoki
standard, 601 720 840
• **Konstancin Skolimów**
190/1200m², ładny zadbane dom,
do wprowadzenia, 601 720 840
• **Mokotów Górny**, atrakcyjne
domy na sprzedaż, od 200 do 450
m², 601 720 840
• **Mokotów Górny** dom, 300
m², świetny punkt, 601 720 840
• **Piaseczno Gołków**, 80 m²
dom, działka 500 m², c. 630 tys. zł,
601 720 840
• **Sadyba**, 550 m², dom do
rozbudowy lub zburzenia pod
apartamentowiec, c. 3 mln zł,
601 720 840
• **Ursynów**, pół bliźniaka,
610 m² na mieszkanie lub biuro,
c. 3,8 mln. zł, 601 720 840,
• **Zalesie Dolne**, piękna
rezydencja 310/3500 m²: piękny
ogród, piękny dom, 601 720 840
• **Zalesie k. Piaseczna**,
190m²/400 m², pół bliźniaka, stan
deweloperski, piękna działka, c. 1,3
mln. zł do negocjacji, 601 720 840

Działki:

• **Działka** 1600 m²
k. Konstancina (5 km), pod
budowę domu, ładna, zielona,
cisza, spokój, świetna cena,
601 720 840
• **Konstancin**, działka 3300 m²,
strefa A, dobra cena, 601 720 840
• **Chyliczki**, działka 5000 m²
pod 5 bliźniaków, dla dewelopera
lub mniejsze części po 1250 m²
każda, 601 720 840
• **Chyliczki** 5700 m² pod mini
osiedle bliźniaków lub pod
rezydencję, 601 720 840
• **Wesoła** 63 000 m²,
inwestycyjna, blisko autostrady,
601 720 840
• **Wilanów**, 5000 m², pod
bud. jednorodzinne, ładna działka,
601 720 840

Do wynajęcia:

• **Mokotów**, ul. Belwederska,
4 pokoje, 108 m², do wynajęcia
6500 zł/m-c, 601 720
• **Mokotów**, 90 m², 3 pokoje,
z windą, wysoki standard, garaż,
k. metra, c. 7000 zł., 601 720 840
• **Ochota**, Grójecka/Banacha,
kawalerka 33 m² z oddzielną
kuchnią, c. 2400 zł, tel. 601 720 840

Lokale handlowe:

• **Centrum 58 m²** z dobrym
najemcą, tylko 830 tys. zł.
601 720 840

• **Biedronka**, z najemcą.
Wieloletnia umowa, 601 720 840
• **Biurowiec**, 3000 m²,
Warszawa, dobry standard,
z parkingiem na 75 samochodów,
możliwość kupna 1/2 biurowca,
601 720 840,
• **Grochów**, ok. Ronda
Wiatraczna 240 m², do wynajęcia,
18 tys. zł/m-c lub sprzedaż,
c. 2,5 mln. zł, 601 720 840
• **Lokal** 240 m², Grochów,
sprzedaż c. 2,8 mln zł,
601 720 840
• **Lokal** handlowy 120 m²,
z najemcą, okolice Nowego
Świata, 601 720 840
• **Mokotów** 70 m², lokal
z najemcą, gastronomia, c. 1 mln
550 tys. zł brutto, wynajęty na
10 lat, 601 720 840
• **Sadyba**, lokal handlowy
110 m² do wynajęcia, wysoki
standard, witryny przy głównej
ulicy, 601 720 840
• **Ursynów**, 82 m², lokal
handlowy z wieloletnim najemcą –
na sprzedaż, 601 720 840
• **Ursynów-Kabaty**, 128 m²
lokal z witrynami, dobry punkt,
do wynajęcia, 11 tys/m-c,
601 720 840
• **Zoliborz**, 75 m², wynajęty
na 10 lat, z najemcą,
c. 1 mln 650 tys. zł, 601 720 840

AGENCJA NIERUCHOMOŚCI

"Van Der Zał"
pilnie szuka dla swoich klientów:
mieszkań, apartamentów,
domów, rezydencji,
niezabudowanych działek gruntu
w południowej części Warszawy
(Konstancin, Piaseczno i okolice,
Sadyba, Wilanów, Mokotów,
Stegny, Ursynów, itd.).
Tel.: 601 720 840

AGENCJA NIERUCHOMOŚCI

"Van Der Zał"
pilnie poszukuje mieszkań
dłupokojowych, trzypokojowych
i czteropokojowych
do kupna bezpośrednio,
tel.: 601 720 840

POGRZEBOWE

USŁUGI
POGRZEBOWE
Mokotów, Ursynów
ul. Rzymowskiego 35
tel: 691 193 581 24h
www.tobiasz24.pl

NAGROBKI
już od 3999 zł
22/214 06 31
500 290 360
RATY
EKSPOZYCJA
Wólka Węglowa
ul. Palisadowa 15

**OPIEKA
NAD GROBAMI**
tanio i solidnie
500 336 607

PRACA

MONTERA tablic w
Konstancinie, praca warsztatowa,
22 754 46 70

ZATRUDNIĘ do sprzątania
bloków i terenów, 510 056 006;
509 318 602

POSZUKUJEMY

i zatrudnimy cieśli szalunkowych,
zbrojarzy, pracowników do prac
ogólnobudowlanych oraz brygady
do pracy w Warszawie,
790 300 780

USŁUGI

AAA MAŁOWANIE,
remonty, glazurnictwo, panele,
669 945 460

AA GLAZURA, terakota,
remonty, 794 781 765
ANTENY TV SAT. Profesjonalne
usługi RTV. Zadzwoni: 501 700 315
BEZPŁYWE cyklinowanie,
malowanie, gładzie 22 756 57 63,
502 093 588
DEZYSEKCJA, skutecznie,
22 642 96 16
DOCIEPLANIE budynków,
poddaszy, malowanie elewacji -
kilkunastoletnie doświadczenie,
501 624 562
DOCIEPLANIE budynków,
szybko, tanio, solidnie,
tel. 502 053 214
HYDRAULIKA, gaz, elektryka,
602 651 211
HYDRAULIK, pełen zakres,
601 81 85 81

KOMPUTERY
pogotowie,
ul. Na Uboczu 3,
tel. 22 894 46 67,
696 37 37 75

MAŁOWANIE, 698 431 913
MAŁOWANIE, hydraulika,
remonty, 501 050 907
MAŁOWANIE, gładź,
505 735 827
MAŁOWANIE, hydraulika,
remonty, 501 050 907

MOSKITIERY,
602 380 218

MAŁOWANIE, 698 431 913
MAŁOWANIE, hydraulika,
remonty, 501 050 907
MAŁOWANIE, gładź,
505 735 827
MAŁOWANIE, hydraulika,
remonty, 501 050 907

**NAPRAWA SPRZĘTU
AUDIO-TV-VIDEO**

**SONY, PANASONIC,
LG, SAMSUNG
I INNE**

ul. Meander 2 A
668 108 222
pon.-pt. 11-19, sob. 10-14

NAPRAWA LAPTOPÓW
ELEKTRONIKA KOMPUTERY
CENTRUM SERWISOWE
ul. Meander 2 A
668 108 222

**NAPRAWA
MASZYN DO SZYCIA**
DOJAZD GRATIS
tel. (022) 844 81 58

NAPRAWA 24h
chłodnie
lodówki
kostkarki
do lodu
603-584-876

NAPRAWA lodówek,
602 272 464
NAPRAWA lodówki, pralki,
502 562 444

NAPRAWA pralek
BOSCH, SIEMENS,
WHIRPOOL, itp.,
22 644 52 59,
501 122 888

STOMATOLOGIA
• stomatologia zachowawcza
dorośli i dzieci
• protetyka
• ortodoncja
• chirurgia - implanty
• protezy natychmiastowe
• ekspresowe naprawy protez
• leczenie kanałowe pod mikroskopem
• pantomogram

PEŁNY ZAKRES
ul. Miklaszewskiego 9
☎ (22) 641 22 77,
☎ (22) 446 55 91
www.kaldent.pl
ul. Pileckiego 132
☎ (22) 894 58 68
• RTG
UMOWA z NŹZ PROTETYKA
ORTODONCJA na NŹZ
LECZENIE
pon.-pt. 9-19, sob. 9-13
KARTA STAŁEGO PACJENTA - BONIFIKATY

KAL-DENT

OKNA,
naprawy,
serwis,
787 793 700

PRANIE
dywanów, wykładzin, kanap,
669 945 460

PRZEPROWADZKI, pakowanie,
magazynowanie, 22 664 30 30;
693 169 661 Połec
REMONTY, budowlane,
ogrodzenia, 513 137 581

ROLETY,
plisy, żaluzje,
producent,
602 380 218

STOLARKA, pełny zakres,
naprawy, 22 641 54 84;
601 751 247

ZDROWIE

ESPERAL odtrucia, gabinet,
dojazd, 503 126 416

imako@imako.com.pl
BANERY
WYKLEJANIE
SZYB I WITRYN
TABLICE
606 528 720

**W SPRAWIE
OGŁOSZEŃ DROBNYCH
PROSIMY DZWONIĆ
POD NUMER
509 586 627**

EKO-BUD

tel: 22 / 787 19 10
komórkowy: 602 627 232
okna@eko-bud.com.pl
okna drzwi rolety parapety
bramy garażowe
SPRZEDAŻ * MONTAŻ * DORADZTWO

BIURO HANDLOWE
WARSZAWA- URSYNÓW
ul. Roentgena 45, lok 4B
tel/fax: 22 / 644 73 63
ursynow@eko-bud.com.pl

BIURO HANDLOWE
WOŁOMIN
ul. 1-go Maja 26B
tel/fax: 22 / 787 1646
wolomin@eko-bud.com.pl

vetrex
okna premium

Kronika Stróżów Prawa

Spóźnił się na autobus, więc ukradł rower

Policjanci z mokatowskiego wydziału wywiadowczo-patrologowego zatrzymali 21-latkę podejrzanego o kradzież roweru miejskiego. Mężczyzna zwrócił na siebie uwagę mundurowych, ponieważ przejechał jednoślada przez przejście dla pieszych w miejscu do tego niewyznaczonym. W związku z popełnionym wykroczeniem postanowili go wylegitymować oraz sprawdzić legalność pochodzenia jednoślada.

W czasie kontroli od 21-latka wyczuwalna była woń alkoholu. Badanie alkotestem wykazało wartości poniżej pół promila alkoholu w wydychanym powietrzu. Mężczyzna nie miał telefonu komórkowego, a tym samym aplikacji, za której pośrednictwem pobiera się rower zintegrowany z systemem ze stacji dokującej. Powiedział, że rower wzięty z ulicy Chełmskiej bo nie był przypięty do słupka dokującego. Potrzebował go, ponie-

waż spóźnił się na autobus i nie miał czym wrócić do domu. Funkcjonariusze skontaktowali się telefonicznie z administratorem systemu obsługującego rowery miejskie i okazało się, że od 5 sierpnia tego roku figuruje on jako skradziony.

Jednoślada został zabezpieczony. Rowerzysta natomiast trafił do policyjnego aresztu. Następnego dnia po wytrzeźwieniu usłyszał zarzuty kierowania rowerem w stanie nietrzeźwości, za co może zostać skazany na grzywnę w wysokości 5000 zł oraz za kradzież jednoślada, co może skutkować karą pięcioletniego więzienia.

Ignorował wszelkie zakazy

Policjanci z Ursynowa zatrzymali 45-latkę podejrzanego o niestosowanie się do orzeczonej przez sąd dwóch dożywotnich zakazów prowadzenia pojazdów mechanicznych i jednego zakazu obowiązującego do października 2023 roku.

Kilka minut po godzinie 18.00 policjanci będący w obchodzie służbowym ulicy Pileckiego zauważyli pojazd Suzuki Swift, stojący przy ulicy z uruchomionym silnikiem. Za kierownicą auta siedział mężczyzna, który według ustaleń policjantów miał zakaz prowadzenia samochodu. Po chwili mężczyzna odjechał. W związku z uzasadnionym podejrzeniem popełnienia przez niego przestępstwa funkcjonariusze postanowili zatrzymać go do kontroli.

W trakcie czynności dzielnicowej sprawdzili mężczyznę w policyjnych systemach informacyjnych. Okazało się, że ma on

dwukrotny, dożywotni zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych i jeden trwający do 10 października 2023 roku. Mężczyzna nie komentował swojego postępowania. Został zatrzymany, a następnie umieszczony w policyjnym areszcie. Następnego dnia usłyszał zarzuty, za które może zostać pozbawiony wolności na 5 lat.

Usłyszał sześć zarzutów...

Nawet do 5 lat pozbawienia wolności grozi 38-letniemu miłośnikowi drogich zapachów, który ukradł flakony markowych perfum o łącznej wartości ponad 7000 złotych.

Policjanci otrzymali zgłoszenie, iż na terenie jednej z drogiej przy ul. Puławskiej 2 doszło do kradzieży markowych perfum. Pracownik ochrony ujął sprawcę zaboru kosmetyków tuż po wyjściu ze sklepu. Nieuczciwy klient ukradł flakoniki perfum, ale musiał je przekazać stróżom prawa, którzy przybyli na miejsce. Miłośnik zapachów był doskonale znany pracownikom ochrony, gdyż przez miesiąc dzięki zamontowanym w punkcie drogerijnym kamerom monitoringu utrwał się wizerunek sprawcy zaboru kosmetyków.

Jak ustalili mundurowi, 38-latek, przez miesiąc wyniósł poza linię kas flakoniki markowych perfum o łącznej wartości 7402,67 zł. Mężczyzna trafił do policyjnego aresztu. Następnego dnia usłyszał sześć zarzutów zaboru cudzego mienia. Za to przestępstwo grozi kara do 5 lat pozbawienia wolności.

POL

Łatwo nie będzie...

Nagrodę za rozwiązanie otrzymuje **Magdalena Twarowska** Odpowiedzi proszę zgłaszać telefonicznie 22 648-44-00 **we wtorek** między godz. 12.00 a 12.30. Nagrodę można odebrać w środę w godzinach 11-20.

		8			3	
4					5 7	
				7		6
	6		2 7			
7				5		8
8		5		3		
			3	1		6
6				9		1 2
	5				9	

				9	3	
			7	6		2
		2		4 8 7		
			9		8 3	6
	5					2
6		1 4			7	
	6 3 8			1		
1		4		9		
	7		3			

Tusze, Tonery

Originalne, Zamienniki, Regeneracja

BEZPŁATNA DOSTAWA DO FIRM na Ursynowie!

tel. 22 208 00 00 ul. Meander 2a, Pasaż Natoliński

KURS TAŃCA TOWARZYSKIEGO

dla Rodziców i Dziadków! 35+

Zajęcia prowadzi doświadczony pedagog, wieloletni instruktor tańca klubu „STODOŁA” Krzysztof Sulowski

Start:

5 października 2022, środa, godzina 20:00

Konieczne zapisy telefoniczne

M - Natolin

Klub "Przy Lasku"
ul. Lasek Brzozowy 2

Info: 515 231 969

UWAGA: Prosimy o obuwie na zmianę!

Uniwersytet Trzeciego Wieku Stowarzyszenia Przymierza Rodzin

zaprasza seniorów na ciekawe zajęcia i warsztaty z:

ćwiczenia pamięci, tańca, medycyny, historii, turystyki, języków obcych, komputerów, ćwiczeń fizycznych (pilates), z rozwoju osobistego i poznania swoich mocnych stron.

Zapisy: od września, we wtorki w godz. 16-18

ul. Marii Grzegorzewskiej 10 (wejście od Rosoła)

tel. 607 149 408 (wtorki)

informacje na stronie: collegiumverum.pl

Klub Przy Lasku, ul. Lasek Brzozowy 2

Teatrzyk „Siadaj – Pała !”

- zaprasza dzieci chętne do udziału w zajęciach teatralnych

W efekcie rocznej pracy dzieci tworzą spektakl teatralny, który jest wielokrotnie prezentowany ursynowskiej publiczności.

Podstawową formą pracy są warsztaty teatralno-dramowe. Dzieci rozwijają świadomość własnych emocji, nabywają pewności siebie, rozwijają wyobraźnię, uczą się wielu zachowań społecznych i doskonale się bawią.

Teatralne doświadczenia to inwestycja w całe życie.

8 - 10 lat, środy 16:20 - 17:50 Lasek Brzozowy 2

9-12 lat, środy 18:00 - 19:40 Lasek Brzozowy 2

(Pierwsze zajęcia i zapisy w środę, 14.09 godz. 16.30 i 18.10)

Małgorzata Grzeszkowska - pedagog, reżyser, scenarzystka, specjalista z zakresu dramy, twórcza dziecięcego teatru „Siadaj – Pała !” działającego od 1993 r.

Zapisy również telefonicznie pod nr: 515 231 969

Ważne telefony

Ursynów

Urząd Dzielnicy
al. Komisji Edukacji Narodowej 61
Centrala 22 443 71 00
fax 22 443 72 91
Informacja Wydziału Obsługi
Mieszkańców

22 443 72 00
22 443 71 56
22 443 73 01
Policja 603 19 78 lub 112
Ośrodek Pomocy Społecznej
22 544 12 00

Miejskie Centrum Kontakt
Warszawa (czynne całą dobę
przez 7 dni w tygodniu) 1915

Mokotów

Urząd Dzielnicy
ul. Rakowiecka 25/27

22 443 64 00
Wydział Obsługi Mieszkańców
22 443 65 00
22 443 65 01

Urząd Skarbowy 22 502 00 00
Pogotowie Ratunkowe 999
22 844 04 46
Policja 22 603 11 88
Straż Miejska 986, 22 649 40 90
Straż Pożarna 998, 22 844 00 71

Wilanów

Urząd Dzielnicy
ul. Franciszka Klimczaka 2

22 44 35 000
Ośrodek Pomocy Społecznej
ul. Przyczółkowa 27A

22 648 22 26
Policja 22 842 32 61
Straż Miejska 986, 852 16 00
Straż Pożarna 22 596 71 40

Piaseczno

Urząd Miasta i Gminy
ul. Kościuszki 5

701 75 00
Starostwo 757 20 51
Powiatowe 726 67 00
Urząd Skarbowy 999
Pogotowie Ratunkowe 535 91 93

Policja 997
756 70 16...18
Straż Miejska 701 76 95
986

Straż Pożarna 998, 756 72 43
Pogotowie Gazowe 992
Pogotowie Elektryczne 701 32 20
Pogotowie Wodno
- Kanalizacyjne 603 309 399

Konstancin-Jeziorna

Urząd Gminy
ul. Piaseczyńska 77

22 484 23 00, 22 484 23 10
Policja 997, 756 42 17
Straż Miejska 757 65 49
Straż Pożarna 998, 750 18 19
Pogotowie 999, 756 75 11

Lesznowola

Urząd Gminy
ul. Gminna 60

757-93-40 do 42;
757-92-71; 757-90-02;
faks 757-92-70

Pogotowie Ratunkowe 999
Pogotowie Ratunkowe (całodobowy ostry dyżur)
ul. Kościuszki 9 756-75-11

Ośrodek Zdrowia 701-49-10
w Nowej Iwicznej
Ośrodek Zdrowia w Magdalence 757-99-64

Ośrodek Zdrowia w Mrokowie 756-15-92
Ośrodek Pomocy Społecznej 757 92 32
Policja 997

757-93-90, 757-93-86
Komenda Powiatowa Policji 756-70-17, 756-75-01

Straż Pożarna 757-05-98, 757-22-27

Ochotnicza Straż Pożarna w Mrokowie 756-15-25
w Nowej Woli 756-73-10

Straż Miejska 986, 750-21-60
Pogotowie gazowe 992, 750-38-85
Pogotowie energetyczne 991
756-30-53, 756-30-54

Pogotowie wodno-kanalizacyjne 994

Biuro Służby Krajowej Anonimowych Alkoholików

(22) 828-04-94, pon.-pt. 8-16
Punkt Informacyjny - Kontak
towany AA (22) 616-05-68,

pon.-pt. 16-21
Infolinia AA
0-801 033 242, pon.-pt. 8-21

E.Leclerc
URSYNÓW

Oferta ważna
od 29.09 do 01.10.2022 r.

SPOSÓB NA ODPORNOŚĆ

my to mamy!

PRZY KASIE
ZESKANUJ

KARTE
bonus

Z KARTĄ
15%
TANIEJ

1359
1 kg
cena z kartą
cena bez karty **1599**

Imbir
dostawca: Roveg
kraj pochodzenia:
Brazylia/Peru

Z KARTĄ
15%
TANIEJ

169
1 szt.
cena z kartą
cena bez karty **199**

Czosnek
dostawca: Wigant
kraj pochodzenia:
Polska

Z KARTĄ
14%
TANIEJ

599
1 opak.
cena z kartą
cena bez karty **699**

Actimel
4 x 100 g
różne smaki
Danone
cena za 1 kg = 14,98/17,48

Z KARTĄ
22%
TANIEJ

279
1 szt.
cena z kartą
cena bez karty **359**

Activia
jogurt pitny
280 g
różne smaki
Danone
cena za 1 kg = 9,96/12,82

Z KARTĄ
13%
TANIEJ

2299
1 szt.
cena z kartą
cena bez karty **2653**

Sok 100% z czarnego bzu
Oleofarm
490 ml
cena za 1 litr = 46,19/54,14

Z KARTĄ
13%
TANIEJ

1999
1 szt.
cena z kartą
cena bez karty **2300**

Sok 100% z czarnej porzeczki
Oleofarm
490 ml
cena za 1 litr = 40,76/46,94

12%
TANIEJ

2499
1 szt.
~~28,60~~

Olej z czarnuszki tłoczony na zimno
Oleofarm
100 ml
cena za 1 litr = 249,90

26%
TANIEJ

419
1 szt.
~~5,68~~

BIO sok kiszony kapusta
Natura Vena
250 ml
cena za 1 litr = 16,76

349
1 szt.
~~4,04~~

Baton proteinowy
GoOn Nutrition
50 g, różne smaki
cena za 1 kg = 69,80

SŁODKIE PONIEDZIAŁKI

BIO WTORKI

SEROWE ŚRODY

WŁOSKIE CZWARTKI

DELIKATESOWE PIĄTKI

Oferta ważna od 25.07 do 31.12.2022 r.

CODZIENNIE BONUS

my to mamy!

-10%
z kartą bonus

na wybrane produkty

Tylko z
E.Leclerc
Ursynów

W wybrane dni, rabat 10% z kartą Bonus na wybrane kategorie produktów Wiodącej Marki.

Oferta ważna od 29.09 do 01.10.2022r. lub do wyczerpania zapasów. Wszystkie ceny wyrażone są w zł i zawierają podatek VAT. Ceny dotyczą produktów bez dekoracji. Oferta dotyczy sprzedaży detalicznej. Niektóre produkty nie są dostępne w każdym sklepie. Informacje na ten temat i regulamin Promocji dostępne w Punkcie Obsługi Klienta sklepu. Oferta gazetki i Promocja dotyczą sklepu: HIPERMARKET URSYNÓW, Warszawa ul. Ciszewskiego 15 róg Komisji Edukacji Narodowej

E.Leclerc
HIPERMARKET
URSYNÓW

foto.e-leclerc.pl | leclerc.pl

Hipermarket czynny
pon. - sob.: 7.00 - 22.00
niedz. handlowa: 7.00 - 22.00

SKORZYSTAJ
Z PROGRAMU
BONUS
ZAŁÓŻ KARTĘ
ZAINSTALUJ
APLIKACJĘ

Hipermarket Warszawa Ursynów
ul. Ciszewskiego 15
róg Komisji Edukacji Narodowej
tel. (22) 389 86 00
www.eleclerc.pl

dojazd autobusami:
192, 179, 185, 193, 195, 209, 148, 503, 166 stacja metra: Stokłosy, Imielin

**GALERIA
KEN
CENTER**

f galeriakencenter
Galeria czynna
pon. - sob.: 10.00 - 21.00
niedz. handlowa: 10.00 - 20.00